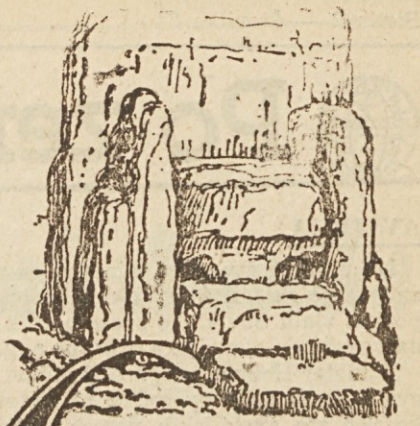

Novoroška

kronika

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cena:

Za naročnike:

v tuzemstvu mesečno 2.— šilinga

v inozemstvu mesečno 5.— šilingov

POSAMEZNA ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Leto IV.

Celovec, 11. junija 1948

Številka 24

Številke

niso življenje

Kdo izmed nas nima dan na dan prilike slišati o bajnih podvigih tehnike in gospodarskega napredka, ki ga v nekaterih državah dosegajo in o blagostanju, ki tam vlada! Dovolj je obleke, dovolj obutve, hrane celo preostaja in ljudje se duše v izobilju.

Mi, ki vse to poslušamo in od časa do časa tudi beremo v kakem listu, se sprašujemo, kako je to sploh mogoče. Naša zemlja ni sicer bogata, a sorazmerno nam veliko daje, če znamo s svojim delom izkoristiti njeno dobroto; kljub temu pa nam hrane ne preostaja. Tudi tovarne imamo, v katerih se izdeluje blago in usnje. Celo dovažajo nam, a vseeno nam ničesar, kar dobimo, ne preostaja.

Nočemo se sicer hvaliti s številkami, ter s tem vzbujati pozornost. Smo običajni ljudje, kmetje, delavci, tudi inteligence imamo nekaj. Vsi delamo, kolikor pač moremo, da si s tem služimo vsakdanji kruh. Zadovoljni smo, če lahko od svojega dela pošteno živimo in uživamo svoj mir. Spočetka nam je bilo sicer slabše, danes pa se razmere že urejujejo in prepričani smo, da bomo z vztrajnim delom tudi mi dosegli urejene razmere.

Če ob tem svojem delu poslušamo uradna poročila o prevelikem blagostanju drugod, o blagostanju, ki bi si ga skoro v raju ne mogli boljšega želeči, postanemo nehote pozorni. Nismo sicer tako navadni, da bi vsemu verjeli, a kljub vsemu se temu čudimo. Vzroka zato dalj časa nismo vedeli. Danes pa nam je znan, zato tudi na to blagostanje nekoliko drugače gledamo. Ob velikih številkah, ki jih po uradnih poročilih dosega proizvodnja, se nehote spominjamo pre mnogih pisem, ki prihajajo do nas od ljudi, ki so toliko „srečni“, da smejo v tem „raju“ živeti. In kaj pravijo ta pisma?

„Prosimo, pošljite nam nekaj sukanca, ker si nimamo s čim prišiti hlačnih gumbov. Tudi s staro, ponošeno obleko nam bi ustregli, ali če imate kake stare čevlje, ki jih lahko pogrešate; vse nam pride prav, kar nam morete poslati. Delamo od jutra do večera, tudi ob nedeljah in prostem času. Gradimo železnice, zvišujemo proizvodnjo, neizmerno smo navdušeni ob pogledu na blagostanje, kateremu naproti hitimo, vendar, da vam povemo na uho, tudi bele moke bi bili veseli, ker se nam koruza polagoma že tudi upira. Sicer nam je dobro, a saj veste, da se od samih števil ne da živeti.“

Razumljivo, da pričnemo ob čitanju takih pisem dvomiti o resničnosti uradnih poročil. Vendar si s tem niti dosti ne belimo glave. Živimo v drugem, pravijo sicer da v „nazadnjaškem“ svetu, a smo kljub temu srečni. Številke res ne pridelujemo, imamo pa zato kruh, od katerega živimo, in zavest, da smo svobodni ljudje.

Gor.

Predsednik Beneš gre...

V ponedeljek je sporočil češkoslovaški ministrski predsednik Gottwald, da je podal predsednik dr. Beneš ostavko.

Ta žalostni dogodek spominja na dva druga dogodka, v katerih je Beneš pravtako igral glavno vlogo.

Prvič je bilo to dne 5. novembra 1938, ko je pod pritiskom Adolfa Hitlerja moral podati ostavko. Tedaj je po radiu govoril svojemu narodu ter dejal:

»Demokrat sem in ostanem. Vsled tega moram oditi.«

To se je dogodilo 10 let preje, a je sedaj čisto aktualno.

Drugi dogodek je nastopil leta 1929, torej pred 19-timi leti, ko je bil Klement Gottwald izvoljen za narodnega poslanca komunistične stranke. Takrat je ta stranka še

bila nepoznana in nepopularna na Češkoslovaškem in njega nihče ni poznal. Ko je prišel v skupščino, je imel svoj prvi govor. Obrnil se je tudi na Beneša in druge ter dobesedno dejal:

»Vsi nas sprašujejo zakaj smo tukaj. Mi smo tukaj, da vam bomo zrastle črez glavo. To vam svečano obljubljam.«

To svojo obljubo je do kraja izpolnil.

V ponedeljek je sporočilo češkoslovensko poslaništvo v Parizu, da sta poslaniški svetnik, dr. Vaclav Beneš, nečak Edvarda Beneša in njegov sodelavec Karel Hanus podala ostavke, takoj po ostavki predsednika Beneša. Dr. Vaclav Beneš je izjavil:

»Vsi češkoslovaški državljani, ki imajo svobodno izbiro, naj se odcepijo od sedanjega režima v Pragi.«

Po zadnjih vesteh iz Prage je dr. Gottwald že podpisal novo ustavo, kar je Beneš namreč odklonil.

Zanimivo je, da je tisk že dolgo pripravljaval javnost na Benešovo ostavko, s tem da je stalno navajal, kako slabo je njegovo zdravstveno stanje.

Vest o odstopu predsednika Beneša je na večji del češkoslovaškega naroda vplivala pretresljivo. Mnogi niso mogli niti verjeti in ko so slednjič vest uradno potrdili, je bilo videti na ulicah ljudi s solzami v očeh.

Predsednik italijanske levičarske socialistične skupine, ki je pri zadnjih volitvah nastopila skupno s komunisti, Pietro Nenni, je izjavil ob vesti o Beneševem odstopu, da je zgodovina pokazala rešitev vprašanja nemožnosti sodelovanja demokratične države s Sovjeti, ne da bi se ista morala odredi pravi demokraciji, s tem, da je dr. Masaryk izvršil samomor, dr. Beneš pa odstopil.

Sporazum šestih držav o Nemčiji

Podajamo besedilo uradnega poročila o zaključku konference šestih držav o Nemčiji:

»Razgovori zasebnega značaja med predstavniki Združenih držav, Velike Britanije in Francije ter treh držav Beneluxa o Nemčiji, ki so se pričeli v Londonu 23. februarja, bili prekinjeni 6. marca in se nadaljevali 20. aprila, so dovedli do sestave skupnega sporazuma in predlogov, ki se tičejo vseh obravnavanih predmetov. Te predloge bodo predložili v odobritev zainteresiranim vladam, kot je to predvideno v poročilu z dne 6. marca.«

V uradnem poročilu so objavili priporočila londonske konference šestih držav o Nemčiji. Ruski vojaški guverner v Nemčiji, maršal Sokolovski, je že dobil prepis tega poročila. Priporočila konference, katera morajo ratificirati vlade onih šest držav, ki so se konference udeležile, predvidevajo:

1. Nadzorstvo Porurja.

Ustvanoviti je treba mednarodno oblast za nadzorstvo Porurja. To oblast naj sestavljajo zastopniki Velike Britanije, Združenih držav ameriških, Francije, držav Beneluxa in Nemčije. To ne pomeni politične

delitve Porurja od Nemčije. Nadzorstvena oblast naj bo pristojna za porazdeljevanje proizvodnje premoga, koksa in jekla v Porurju. Ustanovi naj se takoj in delovati naj začne še pred sestavočasne nemške vlade. Odločitev bodo sprejeli s sklepom večine. Združene države, Velika Britanija, Francija in Nemčija naj dobijo po tri glasove, Holandska, Belgija in Lexemburg pa vsaka po enega. Dokler soudeležene vlade ne bodo prišle do drugega sklepa, naj izvajajo glasovalno pravico Nemčije države, ki so odgovorne za upravo onega dela Nemčije, v katerem Porurje leži. Mednarodna nadzorstvena oblast bo odločala, koliko odstotkov proizvodnje bo ostalo za potrebe Nemčije in koliko za izvoz.

Dokler bo trajalo mednarodno nadzorstvo, bodo izvajali sklepe mednarodne nadzorstvene oblasti vojaški guvernerji, v kolikor je to združljivo s pogodbo o denarni pomoči Nemčiji, ki so jo sklenile razne soudeležene vlade.

2. Ustavodajna skupščina za Zapadno Nemčijo.

Ministrski predsedniki treh zapadnih con naj bodo opolnomočeni, da smejo sklicati ustavodajno skupščino, ki naj izdela ustavo. Kako bodo posamezne dežele volile članke skupščine, bo določil vsakočkrat deželni zbor prizadetih dežel. Ustava naj bo sestavljena tako, da bo končala trenutno razdelitev Nemčije, vendar pa ne tako, da bi mogla zopet ustanoviti centralistično državo; ustanovijo naj zvezno vlado. Glede spojitve B cone s francosko cono ugotavlja konferenca, da se popolna gospodarska spojitve teh treh con ne more izvršiti toliko časa, dokler niso napredovali pri sestavi skupnih ustanov za celotno zapadno Nemčijo.

3. Varnost.

Poročilo ponovno podaja odločno mnenje britanske, ameriške in francoske vlade, da njihovih čet iz Nemčije ni mogoče umakniti prej, dokler se niso popolnoma zedinili in mir v Evropi ni zagotovljen. Poročilo potrjuje nadalje prepovedi, ki veljajo za nemško vojaščino in pravico vojaške vlade za nadzorstvo razorožitve in demilitarizacije, nadzorstvo industrije in znanstvenih raziskovanj. Konferenca priporoča ustanovitev urada, ki bi izvedel in zagotovil razorožitve in demilitarizacijo zapadnih con.

4. Meje.

Vse tri delegacije so se sporazumele glede predlogov za malenkostne začasne spremembe nemških zapadnih mej.

5. Inozemski interesi v Nemčiji.

Poročilo potrjuje načelo nediskriminira-

Molnja v Marshallovem načrtu

Odbor za nakazila pri ameriški reprezentančni zbornici je v četrtek skril vladni načrt za pomoč svetu, ki je zahteval šest in pol milijard dolarjev, za 500 milijonov, tako da ostane še šest milijard. Poleg tega je še določil, da mora ta vsota zadostovati namesto za 12 mesecev 15 mesecev. Na ta način so skrčili vsoto za okrog 25 odstotkov. Najbolj so skrčili Marshallov načrt, ki je predvideval 4245 milijonov dolarjev, a jih dobi na podlagi nove odredbe samo 4000. Nakazil za zasedeno Nemčijo, Avstrijo, Japonsko in Korejo niso zmanjšali.

Malo verjetno je, da bo senat ta sklep odobril, ker bi to pomenilo novo napako reprezentančne zbornice na zunanje političnem področju.

Na tiskovni konferenci je zunanji minister Marshall izjavil, da bi imel predlog za znižanje skupnih nakazil za gospodarsko pomoč, če bo dokončno odobren, zelo resne posledice za politični in gospodarski položaj Evrope. Ko so ga časnikarji prosili, da naj poda podrobnosti, jim je Marshall dovolil objaviti sledečo izjavo:

»Stališče ministrstva in moje osebno mnenje o tem vprašanju sem že tolikokrat povedal, da mislim, da tega ni treba več pojasnjevati. Po mojem mnenju bi predlagano znižanje spremenilo značaj evropskega obnovitvenega načrta iz obnovitvenega programa v navadno podporo.«

Bivši kralj Peter v Ameriki

Bivši jugoslovanski kralj Peter, ki navadno živi v Londonu, je v drugi polovici maja obiskal Združene države. Dne 21. maja je bil s kraljico na obisku pri predsedniku Trumanu v Beli hiši, kjer se je razgovarjal z različnimi političnimi osebnostmi. V Washingtonu se je srečal tudi s kmetskim voditeljem dr. Mačkom, s katerim je imel daljši razgovor. Na svečanem sprejemu, katerega je priredil v nekem washingtonskem hotelu, so bili navzoči razni jugoslovanski politiki, med drugimi bolgarski kmečki voditelj dr. Dimitrov in drugi.

nja inozemskih interesov v Nemčiji in priporoča ustanovitev posebne komisije udeleženih vlad, ki naj zavzame do tega vprašanja stališče. Poročilo poudarja, da ta priporočila nikakor ne izključujejo dokončnega sporazuma med štirimi velesilami glede nemškega vprašanja, temveč bodo ta priporočila sporazum le olajšala.

Po zemeljski obli

AVSTRIJA

Na predlog zveznega ministra za zunanje zadeve je sklenil avstrijski ministrski svet poslati vladi Sovjetske zveze noto z ozirom na vprašanja avstrijske državne pogodbe.

Minister Helmer je sporočil ministrskemu svetu, da je dobil sporočilo, po katerem čaka več sto avstrijskih vojnih ujetnikov v taborišču Marmaroš-Szigetu na povratek v Avstrijo.

Preteklo soboto so objavili v zveznem avstrijskem zakoniku zakon o amnestiji manj obremenjenih nacionalsocialistov, katerega je dovolil zavezniški svet v Avstriji. S tem je stopil ta zakon v veljavo.

Lord Pakenham, dosedanji odgovorni britanski minister za nemške in avstrijske zadeve, katerega so imenovali sedaj za ministra za civilno britansko letalstvo, je poslal ob priliki svojega odhoda avstrijskemu zveznemu kanclerju dr. ing. Figlu poslovilno poslanico. V njej je izrazil željo, da bi Avstrija našla pot v srečno bodočnost.

FINSKA

Finsko zunanje ministrstvo je sporočilo, da je sovjetska vlada črtala del še neplačanih finskih reparacij Sovjetski zvezi v višini 70 milijonov dolarjev.

Finski predsednik Paasikivi je sporočil, da je ponudila Sovjetska zveza Finski petmilijonsko dolarsko posojilo z odplačilom dvedestotnih obresti.

JUGOSLAVIJA

Z odlokom jugoslovanske vlade so uvedli obvezno predvojaško vzgojo, ki se bo pričela že v šoli in se je bodo morale udeleževati tudi ženske, ki še niso stare 27 let in nimajo otrok izpod sedmih let. Cilj tega ukrepa je, napraviti državo za slučaj vojne vojaško sposobno.

Jugoslovansko veleposlaništvo v Londonu je sporočilo, da je jugoslovanska vlada odpoklicala iz Londona svojega veleposlanika Ljuba Leontiča na njegovo lastno željo, ker se želi umakniti iz jugoslovanskega diplomatskega življenja. Govornik jugoslovanskega veleposlaništva je izjavil, da je Leontičev povratek v domovino presenetil vse člane jugoslovanskega veleposlaništva.

Jugoslovanska poročevalna agencija Tanjug poroča, da so odpoklicali tudi jugoslovanskega veleposlanika v Ankari, Simiča.

JUŽNA AFRIKA

Novi južnoafriški ministrski predsednik dr. Malan je v četrtek sporočil sestavo svoje nove vlade. Nova južnoafriška vlada vsebuje samo Bure. Dr. Malan bo v tej vladi prevzel tudi mesto zunanjega ministra.

FRANCOSKA

Francoska narodna skupščina je sprejela zakonski osnutek za odpustitev 150.000 državnih uslužbencev s 353 glasovi proti 188.

Sirijska je sklenila prekiniti diplomatske odnose s Francijo.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Ameriška reprezentančna zbornica je dovolila nakazilo tri in pol milijard dolarjev za mornarico Združenih držav.

Zunanjepolitični odbor reprezentančne zbornice je sprejel zakonski osnutek, ki določa stališče Združenih držav napram organizaciji Združenih narodov. Zakon daje vladi Združenih držav pooblastilo, da posodi Organizaciji Združenih narodov 65 milijonov dolarjev za graditev uradnih poslopij v New Yorku. Združene države hočejo s tem zakonom dati pobudo za regionalne pogodbe v smislu Listine Združenih narodov.

Ameriški senat je odobril zakonski osnutek za pripustitev 200.000 evropskih begunccev v Združene države tekom prihodnjih dveh let.

Predsednik Truman se je podal na propagandno volilno potovanje po Združenih državah, kjer namerava imeti vrsto javnih govorov.

Ameriška reprezentančna zbornica je sprejela v petek predlog finančnega odbora za 25 odstotno skrčenje načrta za pomoč inozemstvu s 148 glasovi proti 113.

Med debato so predlagali tudi, naj se Velika Britanija popolnoma izključi iz načrta za pomoč inozemstvu, ker vodi v Palestini protizidovsko politiko. Ta predlog pa so odklonili s 149 glasovi proti 12. Predlog bodo predložili senatu.

Ameriški senat je ratificiral pogodbi o prijateljstvu, trgovini in plovbi z Italijo in Kitajsko, ki naj pospešujeta posle trgovine in kulturne odnose med tema državama in Združenimi državami. Senat je tudi ratificiral mednarodno konvencijo o telekomunikacijah.

VELIKA BRITANIJA

Britanske politične stranke in javnost pričakujejo z napetostjo odločitev vlade glede smrtne kazni v Veliki Britaniji.

Predlog glede spremembe kazenskega zakona je šel sedaj zopet nazaj v spodnjo zbornico. Javno mnenje je še vedno v veliki večini proti spremembi kazenskega zakona, kar je posledica v zadnjem času izvršenih zločinov.

Kraljevska hiša je sporočila, da britanska prestolonaslednica, princesa Elizabeta, od konca meseca junija naprej ne bo več hodila na javne prireditve, ker bo postala koncem oktobra mati.

MADŽARSKA

Po poročilu madžarskega notranjega ministrstva je napadla 3. junija petstoglavna množica občinski svet vasi Petspetri, ko se je ta posvetoval glede podržavljenja šole. Notranje ministrstvo je istočasno s tem poročilom obtožilo temošnjega župnika, da je on pripravil upor. Župnika in 28 mož so aretirali. Madžarski minister za kulturo je takoj poslal kardinalu Mindszetziju pismo, v katerem ga poziva, naj preneha z agitacijo Cerkve proti državi. Notranje ministrstvo obtožuje Cerkve »reakcionarnega delovanja« in ji grozi, da bodo postavljene vse osebe, ki bi tako delovanje še naprej vodile, pred sodišče.

Jasno je razvideti iz tega, da komunisti iščejo dokaze, na podlagi katerih bi mogli nastopiti proti kardinalu, katerega posebno mrzijo, ker se je odločno uprl podržavljenju šol in je narod na njegovi strani.

GRČIJA

Že ponovno so svetovno javnost opozorili na škandale, ki se dogajajo v komunističnem predelu Grčije z otroki. Pod pretvezo, da evakuirajo otroke iz zdravstvenih in človečanskih razlogov, pošiljajo komunisti otroke v razne države z ljudsko demokracijo. Grška vlada je že večkrat opozorila na to, da hočejo komunisti na ta način izvajati politični pritisk na starše, posebno še na žene.

Pred časom so iz Albanije, Jugoslavije in Bolgarije poročali o prihodu grških otrok, katere so spravili v taborišča. Sedaj se je komisija za Balkan s tem vprašanjem bavila in ugotovila, da so odvedli otroke brez dovoljenja staršev in s tem kršili pravico staršev in državne neodvisnosti. V poročilu komisije za Balkan pravijo: »Če zahtevajo razmere v partizanskem bojnem področju evakuacijo otrok in če grška vlada ni v stanju nadzorovati evakuacije, potem naj sporočijo komisiji, ki bo s tozadevnimi mednarodni uradi razpravljala o evakuaciji.«

Uradni grški krogi v Londonu so v petek izjavili, da je Grčija sporočila komisiji Združenih narodov za Balkan svojo pripravljenost za pogajanja glede sklenitve mirovne pogodbe z Albanijo.

Ko je leta 1940 Italija napadla Grčijo, je napovedala Grčiji vojno tudi takratna albanska vlada, in smatrajo da je Albanija še danes v vojnem stanju z Grčijo.

ZDRUŽENI NARODI

Vojaška komisija Varnostnega sveta Združenih narodov je sporočila, da še ni končala proučitev poročila, ki ga namerava predložiti Svetu glede skupne oborožene sile in glede sestave predlagane mednarodne policije.

S 1. junijem je prevzel predsedstvo odbora za vojaške zadeve Združenih narodov general Piere Billotte, član francoskega odposlanstva. Doslej je imel predsedstvo kitajski general Mov Pong Su.

PALESTINA

Voditelji katoliških občin v Jeruzalemu so objavili besedilo brzogovke, katero so poslali v Vatikan. V tej brzogovki protestirajo proti Židom, ki so en dan, predno je bil britanski mandat nad Palestino končan, zasedli samostane in se v njih utrdili. Ker so iz teh utrdb streljali kar povprek, so ubili več duhovnikov, samostanskih sester, žensk in otrok ter poškodovali cerkev Božjega groba.

V brzogovki pravijo, da so Arabci svojo obljubo držali in upoštevali ustanove mednarodnega rdečega križa. Če pa so Arabci zasedli nekatere samostane, so storili to le v namenu, da branijo sveto mesto pred židovskimi napadalci.

Predsednik ameriških cionistov dr. Neuman je v petek kritiziral Varnostni svet, ker daje odposlancem Velike Britanije in Arabcev pravico glasovati v zadevi, v katero sta obe državi zapleteni in da povrh tega vodi predsedstvo odposlanec Faris el Kouri.

TURČIJA

Turška vlada je v torek odstopila radi nezaušnjice, ki jo je izrekel parlament. Sestava nove vlade je povjerjena dosedanjemu min. predsedniku.

ČESKOSLOVASKA

Vrhovno vojaško sodišče v Pragi je prejšnji petek obsodilo nekega majorja českoslovaškega letalstva. Obtožnica navaja, da je izdal vojaške tajnosti izvidniški službi armade Združenih držav. Kakor že v dveh drugih slučajih sličnih prestopkov, so tudi temu obtožencu kazni spremenili na 16 let prisilnega dela.

Major Josef Hnatek, star 38 let, je bil obtožen, da je ilegalno prekoračil mejo ter izdal vojaške tajnosti armadi Združenih držav. Raziskovanja so potrdila, da je majorja Hnateka, čim je prekoračil mejo, zaslusal neki častnik ameriške armade ter ga nato oddal nemškemu častniku obmejne straže.

Eden izmed prič je tudi izjavil, da so Nemci predali ujetnike češki policiji, namesto, da bi jih odvedli na določena mesta v ameriškem zasedbenem ozemlju Nemčije.

Poročevalec českoslovaškega notranjega ministrstva je sporočil zastopnikom tiska, da je po uradnem štetju zbežalo v inozemstvo 1280 oseb. Če se v šteje še one osebe, katerih imensko še niso navedli, znaša število českoslovaških begunccev po februarjskih političnih dogodkih okrog 3000.

Pri poizkusu bega iz Českoslovaške so ujeli na meji 1017 oseb. Do sedaj se je vrnilo 52 oseb. Med begunci je 30 poslancev in ministrov. 5 ministrov so pri poizkusu pobega na meji ujeli.

Českoslovaško notranje ministrstvo je objavilo izjavo, v kateri obtožuje Združene države, da izvajajo na Českoslovaškem špijonažo. Pravijo, da se bo moralo v kratkem zagovarjati 50 oseb pred praškim ljudskim sodiščem zaradi svojih zvez z nekim špijonažnim uradom.

Drobne novice

Opolnomočenec za ameriško pomoč inozemstvu je sporočil, da so se zvišale dobove Avstriji na 22 milijonov dolarjev.

*

Združene države in Velika Britanija sta odgovorili na italijansko noto, v kateri prosi italijanska vlada za posredovanje pri rešitvi vprašanja meje med Italijo in Jugoslavijo, v pritrilnem smislu.

*

Bivši rumunski kralj Mihael in princesa Anna Bourbon-Parmška se bosta poročila koncem tega tedna v Atenah, je izjavil major Vergotti, Mihaelov adjutant v švicarskem mestu Lausanne.

»Poroko bodo slavili v kraljevskem stilu v palači v Atenah,« je dejal, »in sicer v soglasju z zakoni grške pravoslavne cerkve in po ustavi za člane rumunske kraljevske družin«

Problem Nemčije

Znani ameriški časničar Walter Lippmann piše v listu »New York Herald Tribune«:

V daljši bodočnosti bomo bolj veseli kot jezni zaradi tega, da je francoska vlada zavzela odločno stališče proti takojšnji ustanovitvi države Zahodne Nemčije s prestolnico v Frankfurtu.

Gospodarske prednosti, ki bi jih lahko dala ustanovitev take nemške vlade, so stvarno male in teoretične, če se jih primerja z razprtijami in neredi, ki bi nedvomno nastali v notranjosti Nemčije in po celi Evropi.

Ustanoviti nemško vlado v Frankfurtu pomeni pozvati Sovjete k ustanovitvi druge nemške vlade v Berlinu. Zagovorniki načrta za ustanovitev zahodne nemške države običajno zatrjujejo, da nameravajo Sovjeti na vsak način ustanoviti nemško vlado, neglede na to, kar bomo mi napravili. To je mogoče. Ali do zdaj so bili Sovjeti tako zvitni, da niso hoteli biti prvi, ki bi to napravili. Mi moramo biti enako zvitni. Dejansko bodo imeli ono vlado, ki bo prva ustanovila kako nemško vlado, odgovorno za razdelitev Nemčije.

Če bi mi priznali nemško vlado s sedežem v Frankfurtu, bi ta vlada imela vse od nas — gospodarsko podporo, politično moč in prenehanje vojaške uprave. Vse druge njene perspektive pa bi zavisele od politične sporazuma s Sovjetsko zvezo in od njene trgovine z Vzhodno Evropo. Mi bi izigrali vse naše najboljše karte, Sovjeti pa bi imeli svoje še v rokah.

Prva posledica ustanovitve vlade s sedežem v Frankfurtu bi bila ta, da bi postal naš položaj v Berlinu izredno težak. Če bi mi napravili iz Frankfurta namesto iz Berlina prestolnico one Nemčije, za katero imamo interes, bi bilo težko prepričati ameriški narod in nemogoče prepričati francoski narod, da moramo vztrajati na pravici našega vztrajanja v Berlinu tudi za cenno streljanja.

Norveški zunanji minister je izjavil pri zborovanju danske socialistične stranke, da so za obrambne namene države vnesli v proračun za leto 1948 še nadaljnjih 100 milijonov kron.

KOMPONIST »DENACIFICIRAN«

Kakor poroča nemška novinarska agencija je bil Richard Strauss, komponist nemškega porekla, ki bo ta teden dopolnil 84. leto, oproščen pred sodiščem za denacifikacijo v Garmisch-Partenkirchenu.

Izid razprave, ki se glasi »ni kriv«, so mu brzogovno sporočili na njegov dom v Montreux, Švica.

V STO LETIH JE PREBIVALSTVO ANGLIJE IN WALLESA NARASTLO ZA 27 MILIJONOV

»London Press Service« poroča, da je prebivalstvo Anglije in Wallesa v zadnjih sto letih narastlo od 16 na 43 milijonov.

Eden izmed glavnih činiteljev, ki so pripomogli k temu napredu, je bilo zmanjšanje otroške umrljivosti, ki je lani dosegla najnižjo mejo, ki je bila kdaj koli. Drugi činitelj pa je bila daljša življenjska doba. Danes je povprečna življenjska doba mož 59 let in žena 63 let, dočim so pred sto leti možje dosegli povprečno starost 40 let in žene 42 let.

POPRAVEK LISTINE ZDRUŽENIH NARODOV?

Predvidevajo, da bo odbor reprezentančne zbornice za odnose s tujino odobril predloženi zakonski načrt, ki zahteva okrepitev organizacije Združenih narodov in dovoljuje Združenim državam udeležbo pri organizacijah za skupne obrambe, kot predvideva to listina Združenih narodov.

Zakonski načrt, ki so ga sestavili po dvotedenskih razgovorih in po treh tednih zasedanj, predvideva tudi, da naj Združene države v predhodnjih posvetovanjih z ostalimi državami zahtevajo revizijo listine Združenih narodov.

FRANCOSKO PODROČJE NEMČIJE PRISTOPILO K EVROPSKEMU OBNOVITVENEMU NAČRTU

Z izmenjavo pisem med francoskim generalom Guillaumejem in ameriškim veleposlanikom v Franciji Jeffersonom Cafferyjem je vojaška uprava francoskega zasedbenega področja v Nemčiji izrazila svoj pristop k načelom, ki jih je določila ameriška uprava FCA za svoje podpore k evropskemu obnovitvenemu načrtu.

Tako je francosko področje Nemčije postalo šestnajsta vlada zahodne Evrope, vstevši zahodna področja Nemčije, ki so že poslale takozvana pisma o namenu sodelovanja v tem smislu, ki bodo služila, dokler ne bodo sklenjeni dvostranski sporazumi in to najkasneje do 3. julija. Takšni pismi pa doslej nista poslali edino le še Švica in Portugalska, ki pa za zdaj ne potrebuje ameriških podpor.

Mi smo v Berlinu, ker je Berlin prestolnica Nemčije. Če bo Berlin prenehal biti prestolnica Nemčije in če se bo »Nemčija« zmanjšala na Zahodno Nemčijo (brez francoske cone), ne bomo imeli za naše vztrajanje v Berlinu večjih razlogov, kot bi jih imeli za naše bivanje v Lipskem in Draždanih.

Vlado, ki jo hočemo ustanoviti v Frankfurtu, imenujejo federalno vlado. To vlado pa bi morala imenovati ustavodajna skupščina, izvoljena v celi zahodni Nemčiji s ljudskim glasovanjem, volitve pa bi morale proglasiti vodstvo političnih strank. Noben pristen federalni sistem pa še ni bil ustvarjen na ta način; nemška ustava, kot jo imajo v mislih naši funkcionarji, bi dejansko ustvarila unitaristično državo, ki bi odstopila nekatere svoje oblasti raznim državam. Končno bi bili nosilci nemške suverenosti državne stranke pod enotnim vodstvom in posameznim državam odstopljena oblast bi se lahko preklapala, kadar bi te centralizirane stranke to hotele.

Po mojem mnenju ni pametno pre nagliti se z nemškimi volitvami to leto. Od teh volitev bo zaviselo, če imajo Nemci za pridobiti več, če se obrnejo proti zahodu, ali več, če se obrnejo proti zahodu ali pa če poskušajo lavirati v sredi. Izgleda v tem trenutku, da bi odgovorni politiki storili bolje, če bi besno volilno bitko v srcu Evrope odlagali in ne pospeševali. Neumno je misliti, da bi v razburjenju, ki bi ga povzročile volitve — gre za celo vrsto volitev — Nemčija lahko postala produktiven člen evropske skupnosti. Volitve bi le povečale strasti v Nemčiji in vstvarile napetosti v celi Evropi, vse to v veliko škodo zaupanja in gospodarske obnove.

Naravno se Francozi upirajo temu načrtu zaradi svojih državnih koristi. Toda Francozi so sosedje Nemčije in v Evropi ne more biti miru in edinosti, če se prezira francoske narodne koristi. Ne more priti do splošne evropske ureditve, ako ne verujejo v njo Francozi in ako je oni ne podpirajo.

Kakšno je življenje v USA -

NAPREDEK AMERIŠKEGA LJUDSTVA V ZADNJIH ŠTIRIH DESETLETJIH

»Richmond Times Dispatch« opisuje v daljšem članku prizadevanje ameriškega človeka za srečnejše življenje. Člankar se strinja s pokojnim Henryjem Fordom, ki označuje zgodovino kot zbirko datumov, ki so za večino ljudi nezanimivi in ki pratično služijo le zelo ozkemu krogu ljudi. Henry Ford je imel prav vsaj v toliko, v kolikor gre za zgodovino, kot so jo poučevali takrat, ko je Ford hodil v šolo. Takratna zgodovina je bila obširna zbirka datumov o pričetkih in koncih vojn, revolucij, verskih vojn, fevdalnih vojn, zavojevalnih vojn, kolonijalnih vojn in državljanskih vojn. Za novejšo zgodovino človeštva v širšem smislu pa lahko rečemo, da je zgodovina borbe posameznika za dosego boljše življenja, v katerem vlada služi posameznikom, ne pa, da ga izkorišča. V tej nikdar končani borbi je človek dosegel slavne zmage in trpke poraze, kar je bilo odvisno od posebnih razmer, od človekove energije in sposobnosti, oziroma nesposobnosti za sprejemanje ali odklanjanje modrih nasvetov, ki so mu jih dajali sposobni voditelji.

Kritiki iz vrst totalitarcev nam pripovedujejo, da je ameriški način življenja zgrešeni sen in da je v tem sistemu tretjina ljudstva slabo oblečena, da ima slabo hrano in slaba stanovanja. Toda tudi za to tretjino Amerike, ki naj bi bila najbolj na dnu življenja, je postalo življenje neprijetno znosnejše in upanje veliko bolj uresničljivo kakor v totalitarnih sistemih.

Totalitarci nam tudi pripovedujejo, da je revolucija ali državni udar edina možnost, s katero si more ta »tretjina ljudstva« izboljšati svojo usodo. Le ene stvari pri tem ne omenjajo: da bi morali ti ljudje po tem upogniti koleno pred diktatorom. Totalitarci nam že stoletja pridigajo ta krivi evangelij. Zgodovina Amerike kot individua pa jih postavlja na laž.

Pred nekaj dnevi smo objavili program, ki ga je leta 1912 sestavila ameriška socialistična stranka. Takrat smo ugotovili, da so bile v večini držav uresničene skoro vse točke njihovega programa in to ne z revolucijo ali diktatorom, pač pa jih je uresničilo ljudstvo samo z evolucijo preko svojih vlad. Te točke so: 1. Osemurni delavnik; 2. Starostno zavarovanje, bolezensko zavarovanje in nezgodno zavarovanje; 3. Posebna zakonita zaščita moških, žensk in otrok v trgovskih in industrijskih poklicih; 4. Odprava uporabe in izkoriščanja otrok pri delu v tovarnah; 5. Policija se ne sme uporabljati za preprečevanje zakonitih stavk; 6. Nadzorstvo nad tovarnami v pogledu razsvetljave, kurjave, ventilacije in zdravstvenih ter higijenskih prilik, kakor tudi uvedba varnosti naprav za zaščito delavcev pred nezgodami v tovarniških obratih; 7. Ustano-

novitev svobodnih delovnih uradov po mestih; 8. Preskrba dela za brezposelne, kakor na primer javna dela v obliki tlakovanja in popraviljanja cest in ulic, razširjanje parkov ter javnih nasadov, igrišč itd.; 9. Razne javne naprave za delavstvo; 10. Znanstveni načrti za razvoj mest, da bodo imela zlasti zdrava stanovanja za vse sloje; 11. Higijensko nadzorstvo nad živili; 12. Zdravstveno skrbstvo in nadzorstvo; 13. Brezplačna zdravniška pomoč in zdravljenje delavcev v bolnišnicah; 14. Ustanove za skrbstvo in dobrotelost za otroke; 15. Posebna skrb za odpravo jetike; 16. Javna kopalnišča, parki, igrišča in telovadnice; 17. Pokojniški sklad za učiteljstvo; 18. Brezplačne šolske knjige in potreščine za delavske otroke; 19. Brezplačni šolski obedi za potrebne otroke; 20. Brezplačni zdravniški pregledi po šolah; 21. Šolska kopalnišča in telovadnice; 22. Počitniški večerni tečaji za odrasle; 23. Šole, ki bodo služile kot središča za specialne državljanske in okrepčevalne namene; 24. Socializacija prometa z alkoholom.

Ta borba za izboljšanje življenjskega standarda je v razmeroma kratki dobi 36 let rodila velike uspehe. Takozvana kapita-

30. MAJ „SPOMINSKI DAN“

Čeprav neprenehoma potekajo meseci in leta, odkar se je končala najbolj tragična vojna sveta, človeštvo še ni našlo toliko zaželenega temelja za nerazrušljivi in pravični mir. V vsej ponižnosti želimo priznati, da potrebujemo božje pomoči.

Preds. Truman.

Združenih državah Amerike

listična družba je praktično izpolnila vse pravkar omenjene socialistične zahteve. To je naš odgovor komunistom. To je neizpodbiten dokaz, ki opravičuje delo Amerike, da more edino resnična demokracija z evolucijo zagotoviti človeku dostojno življenje, ki je vse kaj drugega kakor revolucionarna enakost komunističnih podanikov v revščini, ki izhaja iz marksističnega sistema.

NADČLOVEK

Če pogledamo v potek zgodovine zadnjih let, opazimo, kako je mnoge mislece, filozofe in fanatike navdala ideja nekakšnega »nadčloveka«. Že grška mitologija je poznala »nadčloveka«. To so bili Titani, ki so se borili z bogovi za človeško srečo. Znan je Titan Prometej, ki je s ponosom prenašal vse muke, ker je prinesel ljudem ogenj. V novem veku je bil veliki filozof Nitzsche tisti, ki je zopet vrgel med človeštvo idejo »nadčloveka«, katera je zastrupljala mnogo velikih mož. Te ideje so se poslužile tudi tri največje ideologije (fašizem, nacizem in komunizem) 20. stoletja in vsaka od teh bi hotela napraviti lastnega »nadčloveka«, na podlagi katerega bi mogla ustvariti povsem novo človeštvo.

Komunisti kakor tudi nacisti in fašisti odločno odklanjajo ideal normalnega in običajnega človeka. Oni ga popolnoma prezrejo in v tem preziranju se popolnoma strinjajo. Toda ideja »nadčloveka« med italijanskim fašizmom je popolnoma propadla, kajti italijanski narod, eden najstarejših latinskih narodov, je zvest čuvar rimskih izročil in ga ni mogoče kar tako pretvoriti v nekaj drugega. Italijanski narod hoče ostati, kakršen je, in uživati to, kar ima. Drugače pa je bilo z nacističnim »nadčlovekom«, kajti ta ideja sama se je porodila v germanskih možganih in ni bila tuja enemu delu germanskega naroda.

Komunisti prav tako skušajo ustvariti svojega »nadčloveka«. Toda ta poizkus ni uraden kakor pri fašistih in nacistih. Komunistični nadčlovek je povsem poseben tip delavca udarnika, kateri je nadvse srečen, da sme garati od zore do mraka, kateri prekipeva od veselja, kadar sme namesto spanja delati vso noč, ki je najsrečnejši takrat, kadar prekorači predpisano normo za 10%. On ni nikdar utrujen in čim več dela, tem več moči dobiva za delo. Čim pa dovrši delo, je njegovo edino razvedrilo, da se zopet razgovarja o delu in uči drugega, kako naj dela. Ta idealni delavec je velik svetnik nekakšne nove »vere«, ki tudi hoče imeti svoje svetnike in svoje bogove. Ti bogovi so željni človeškega znoja. Toda na vrata trka že nekaj povsem novega — atomska doba — in kdo ve kakšnega novega »nadčloveka« si bo izmislila ta.

Transjordanski kralj Abdullah na obisku svojih čet v Palestini, ki se borijo proti Judom

Kjer se kuje usoda . . .

Sprehod v politična središča sveta.

... pri udarcu na gong je bila ura deset. Prinašamo poročila: Predsednik Truman je na današnji tiskovni konferenci v Beli hiši izjavil... Kreml je odgovoril na noto Združenih držav... Uradno poročilo britanske vlade o današnji seji v Downing Street-u...

Vedno znova slišimo že dobro znana imena nekih hiš ali ulic in radijski poslušalec natančno ve, da gre pri teh imenih za svetovnovazna politična središča, kjer se vodi politika in odloča usoda človeštva. Le malo kateri poslušalec pa ve, kakšne so te hiše po svoji zunanosti in notranosti.

DOWNING STREET 10

Sedež in urad britanskega ministrskega predsednika. Ta hiša je bila po umiku pri Dunquerque duša odpora proti napadalnosti in prispevala osvobodilnega boja človeštva v odločilnih vojnih letih 1940-41. V zaklonišču tega častitljivega starega poslopja je Winston Churchill s svojim vojnim kabinetom kljuboval nemški »bliskovit« vojni.

Trinadstropna, ozka in nekoliko staromodna je hiša št. 10 v ulici Downing Street. Pročelje na ulico je široko komaj tri okna. Vrh poslopja, ki je po svoji zunanosti povsem enostavno, so tri podstrešne sobe. Spodaj nad vhodnimi vrati je majhna streha s starinsko železno svetilko. Ozka hišna vrata imajo staromodni tolkač z medenina-sto ploščico, na kateri je uradni napis: »First Lord of the Treasury«. Če vstopiš, se s poštovanjem oziraš po teh prostorih, v

katerih se je od leta 1735., ko je Sir Robert Walpol bil prvi angleški ministrski predsednik, kovala angleška zgodovina. »First Lord of the treasury« — to pomeni pravzaprav »zakladni minister« — je prvotno bil naslov predsednika angleške vlade. Napis na hrastovih vratih so obdržali iz spoštovanja do tradicije, katera pa v sejni dvorani itak govori in diha iz vsakega predmeta. K tem starinsko pomembnim predmetom spada predvsem vaza z vresjem, ki je staroangleški simbol sreče in ta vaza v kotu na kaminu nikdar ne zapusti svojega mesta. Predstavlja pa pravzaprav edini okrasek te enostavne resne sobe s prevladujočo belo barvo. Sredi sobe je dolga zelena miza in okrog nje z usnjem obloženi stoli. Za to mizo je 200 let — od Walpola do Attlee-ja — sedem in petdeset angleških ministrskih predsednikov vodilo vladne seje. Stara znamenita imena oživé in postajajo zgodovinska stvarnost. Tukaj je sedel Disraeli, ki je svoji kraljici indijsko krono položil pred noge. Tu je preživel kos svojega življenja Lloyd George, ki je zmagovito pretolkel prvo svetovno vojno, Stanley Baldwin, Winston Churchill — to je Downing Street 10, poslopje, katerega okna so bila pogosteje razbita kot katerega koli drugega v Londonu.

QUAI D'ORSAY

Diplomatsko letalo potrebuje za pot iz Londona v Pariz samo tričetrt ure. Quai d'Orsay je čudovito lepa ulica ob levem bregu reke Seine, od koder je najlepši po-

gled na prekrasne pariške palače. Po tej ulici se imenuje palača francoskega zunanjega ministrstva: Quai d'Orsay; Palais Elysee — Elizejska palača, sedež predsednika francoske republike, pa vas pozdravlja iz elegantnega parka v srcu Pariza v bližini trga de la Concorde. Medtem ko v Londonu pred Downing Streetom 10 na nasprotni strani ulice stoji le kak posamezen avtomobil, so za pariško vladno četrt tipične policijske straže po dva in dva s svojimi ohlapnimi pelerinami. Če pa se znajdeš v sejni dvorani ene izmed francoskih vladnih palač, moraš ugotoviti neko arhitektonsko sličnost z notranjostjo vladne palače na Dunaju: enaka dolga zelena miza, z medenino okovani stoli, oljnatne slike velikih državnikov z okvirji temno-zlate barve, visoka ozka vrata, velika tišina — iz državnih pisarn in ministrskih sejnih dvoran veje neki svojski duh...

BELA HIŠA

In sedaj potujemo v mislih preko azijske celine in Tihega oceana v Ameriko. Naš cilj je Bela hiša, ime, pod katerim je treba razumeti politično središče Združenih držav Sev. Amerike. Predno pa naš avtomobil zavije v prekrasen park, mora prevoziti dolgo avenijo Pennsylvania ter pustiti za seboj vojno ministrstvo, državno zakladnico ter množico impozantnih bančnih palač. Bela hiša, središče Amerike, pa se nam predstavi takale: dvonadstropna, belo pleškana stavba v novogrškem slogu in z ameriškim zvezdnatim praporom na strehi. Neka široka, zadovoljna mirnost diha iz te stavbe. Državni policisti v civilni obleki površno pregledajo naše dokumente, ogromen zamorski vratar pa vodi goste v sprejemno dvorano.

Iz stene nas najprej pozdravi velika slika pokojnega predsednika Roosevelta, družbo pa ji delajo slike ostalih slavnih prednikov sedanjega predsednika Trumana. Najpomembnejši prostor te najznamenitejše hiše v Združenih državah pa je z rdečim brokatom obloženi salon, kjer predsednikova soproga — »the first lady of America« — sprejema svoje goste. Važnejša politična posvetovanja se vrše v sejni dvorani, obloženi z zeleno svilo, vsi vozli moči Združenih držav ameriških pa se stekajo v srednjeveliki predsednikovi delovni sobi. Ta leži v najmirnejšem traktu tega obsežnega poslopja in smejo do nje le najožji sodelavci.

Mesto s kupolami ob Volgi, krasna vila v srcu Washingtona in neznatna hiša v eni izmed tihih, stranskih londonskih ulic — tri stvari in trije pojmi, v katerih pa se zrcalijo sistemi in predstavljajo ključ do usode narodov in držav. Samo tri poslopja so, in vendar dnevno na milijone ljudi z napatostjo pričakuje, kaj jim iz njih poročajo.

KREML

Do Moskve tam na vzhodu je pa že precej dolg skok. S svojimi več sto stolpiči, mogočnimi zidovi in čudovito lepimi kupolami štrli v nebo Kreml kot srce in možgani velikanske države Z. S. S. R. Starinski, častivredni zidovi Kremla s svojimi skrivnostnimi vrati in vratici oklepajo pravcato mesto. Ime Kreml samo je neka staroslovanska označba za prvotno naselbino, nekak grad, okrog katerega so kasneje zrastle druge stavbe. Stoletja ruske zgodovine so Kremlu vtisnila svoj pečat. Tukaj so stolovali ruski vladarji, ki so ustvarjali velesilo Rusijo. Ruski državni poglavar tudi danes stoluje v Kremlu. Iz sobe generalissima Stalina je lep razgled čez trg, okrog katerega stojé najvažnejša ministrstva.

Pisana poljana

FRAN MASELJ -
PODLIMBARSKI:

Kakó sem prvokrat romal

Do Šentilovega je bilo še teden dni. Ta teden se je neznošno vlekel kakor beda človeška. Gonil sem dimko na pašo, sanjari in ogledoval goro. Ali dimke nisem pozabil; besede tetine, da »pojdejo samo pridni otroci na goro,« sem si vtisnil dobro v glavo. Tiste dni so se mi zbudile želje iti v svet, potovati od kraja do kraja. Zavidal sem to vsakemu popotniku, ki je šel mimo mene, poigravajoč s palico in požvižgujoč; rad bi se mu bil pridružil, s popotno kljuko v roki in s torbico na rami bi mahal po beli cesti, ogledoval se, žvrgolel in šel dalje, dalje, tja do visokega Triglava, o katerem sem mislil, da stoji na koncu sveta.

Dan pred svetim Tilnom je že vse kazalo na gorski shod. Prišli so medičarji na svojih težkih vozéh in najeli v naši vasi lahke voziče, na katerih so peljali svoje blago dalje na goro. Otroci smo ogledovali te imenitne može ter njih kovčge in živo smo si v mislih slikali lepe stvari, ki se bodo prodajale na gori. Z medičarji so prišli berači, ki so, gredoč na goro, obirali hiše po dolini. Popoldne so začeli vreti romarji od vseh strani. Po njih številu so vaščani sklepali, za koliko bo obogatela cerkev, koliko bodo raztočili krčmarji, prodali mali trgovci, in ali bo kaj prida beračem ali nič prida. Gorskí zvonovi so tisto popoldne pritrkavali tako ubrano in so vabili tako mило, da romarji niso nič utegnili postajati pri dolinskih krčmah. Vsak je pospešil korake, da bi čimprej prispel k cerkvi, v kateri stoji svetnik, ki vedno rad pomaga.

Napočilo je Šentilovo. Ob eni zjutraj je na gori pritrkavalo imenitnemu dnevu. Tiste čase sem spal na podu v dišečem senu. Teta me je hodila zjutraj klicati, ko se je na oknu že hladilo kiselje. Ali težko ji je bilo me sklicati. Šentilovo jutro pa me je teta lahko sklicala. Precej sem bil na nogah, ko sem zaslišal njen glas: »Hej, Franček, na goro pojdeva!« Tekel sem na ulico, se umil pri koritu in brž sem bil v hiši, kjer me je čakala teta že opravljena. Nadel sem si klobuček, vzal pod pazduho v majolika-sto ruto zaviti štrukelj, spečen nalašč za brašno, in hajdi z Bogom na božjo pot.

Jedva sem prestopil hišni prag, že sem pogledal na goro: Navajen sem jo bil videti v zeleni obleki, sedaj pa stoji pred menoj temnovišnjeva in na njej se odlikuje cerkev s svojo živo belino. »Lepo vreme nam bo dal vsemogočni Bog!« je dejala teta, ko se je nagledala cerkve. V naši dolini je že taka navada, da kmet, če se pride zvečer ali ponoči pred vežna vrata hladit, vselej pogleda na gorsko cerkev in ugiblje, kakšno vreme se bo zveržilo za prihodnje dni: če je videti gorska cerkev temna, bo vreme slabo, deževno; če pa je bela in svetla, bo vreme dobro in jasno.

Udarila sva po stezi čez travnike mimo kupov dehteče otave. Teta je imela nad šestdeset let, drobnela pa je kaj gibčno pred mano; nje bistro oko je tudi v temi zapazilo vsak vodotoč, vsako strugo in brv, lužo in krtino. Bila je lepa noč, kakor ustvarjena za romanje. Mesec je bil že za gorami, a njegov mehki odsvit se je razlival trepetaje po vsem nebosklonu. Lahki, redko razstlan oblaki so mrleli po obzorju; med njimi so rojile drobne, svetle zvezde, potujoč prek sinjega nebesnega oboka kakor romarice po zeleni planini. Prek planjave je frlela kresnici podobna luč, ki si je z njo zgodnji romar razsvetljeval še temno peščeno pot.

Zavila sva po stezi v goro. Iz doline se je slišalo ropotanje mlinskih koles, petelinje petje, pasji lajež in zdaj in zdaj bitje cerkvene ure. Teta je vžgala treske, ki jih je nesla s seboj, da je svetila po poti. Šel sem tiho za njo. Spomnil sem se štruklja in oglašil se je v meni črv poželenja. Premagala me je želja po štruklju, začel sem s prsti vanj dolbsti in nositi sredico v usta.

Od vseh strani so se jeli zgrinjati ljudje na goro, povsod se je čulo iz teme govorjenje, tu pritaženo, tam živo. Bilo je še zgodaj v jutro, ali berači so bili že pri svojem živahnem poslu. Teta jim je metala novce na levo in na desno.

Gorska ura je bila počasi in slovesno štiri, ko sva se približala cerkvi. Pri znamenju, stoječem pred cerkvijo, je teta pokleknila in mi namignila. Pokleknil sem, toda ne njej ob stran, ampak za nje hrbet. Zbal sem se bil razkuzmanega berača Fikuža, ki je sedel poleg znamenja. Fikuž je bil poglaviti malhar naše doline; otroci smo se ga bali, kakor da nosi v svoji malhi tiste preklicane srebrnjake, ki jih je bil Iškarjot dobil za Kristusa. Teta je hotela iti mimo njega, kakor bi ga ne videla, ali bistrooki Fikuž je ob pravem času spoznal radodar-

nico ter je, iztegnivši roke, pojoče zavpil na ves glas: »Oj ljubi prijatelji in prijateljice, romarji in romarice te svete božje poti, pogledjte na mene siroto, obdarujte me siromaka božjega!« Nekako grozno se je razlegalo to moledovanje po temini. Teta ga je obdarila.

*

Prišla sva k cerkvi. Tik grmovja je gorel ogenj; okoli njega je sedela gruča romarjev in prepevala pobožne pesmi. Teta je vrgla nedogorele treske v ogenj. Po deskah in na vozičih so spali romarji in trgovci. Krotek odsev prve zarje je naznanjal, da se bliža dan. Stopila sva v cerkev. Po klopek in pri stranski oltarjih je dremalo dokaj ljudstva. Sredi svetišča je čepela zgužena postava Petračkovega Boštjana poleg kebla pitne vode. Ta farizej je ob shodih studenčnico prodajal, podnevi pred cerkvijo, ponoči po cerkvi. Ko se je teta priporočila pri stranskem oltarju pred podobo svetnika čudodelca, me je potegnila za sabo pred veliki oltar, kjer sva pokleknila.

Gledal sem po širokem prostoru okoli in okoli. Vse je bilo tako skrivnostno, slovesno in neslovesno. Ob stenah in v kotih je kraljevala gosta tema; iz nje je gledal tu in tam podkovan črevelj, kuštrava glava, stisnjena pest, žensko krilo. V visečih svetilkah so brlele rdeče in zelene luči; njihov žarki so se otrinjali ob zlatih opravah svetnikov in svetnic. Rožljale so brojanice, loptale duri, odmevali so koraki vstopajočih romarjev.

V klopi nad menoj je slonela ženska in globoko dihala, tiho kimaje z glavo, poleg nje je hrkal in hropel romar. Skoz okno je padala mrkla svetloba na oltar, žarek svetiljke se je opiral naravnost ob obličje le-sene podobe svetnikove. In ta svetnik je gledal tako drobno in naperjeno náme!

Do takrat še nisem bil nikdar ponoči v cerkvi; toda dostikrat sem slišal o grozah, ki se dogajajo ob nočnih urah tam in na pokopališčih. Oživela je otroška domišljija, spomnil sem se takih pravljic in groza me je prevzela. Pogledal sem na teto, ali je tudi nje kaj strah, ali ona je šepetala svoje molitvice in se ni zmenila záme. Zdrknil sem počasi na kolena, se poravnal, položil roko na kamnato stopnico in prislonil uho. Truden zadremeljen... Sanja se mi, da svetnik izteza roko po meni... Hotel sem zakričati na ves glas, a tu me je prebudila teta, položivši roko na mojo ramo. Vstal sem, segel po štruklju in klobučku, in ne da bi se ozrl v oltar, sem bežal za teto venkaj na beli dan.

Precej sem pozabil težke sanje, ko sem ugledal jutranje sonce in toliko pražnje oblečenega ljudstva. Od vseh strani so lezli romarji po peščenih potih in stezah na goro, po vseh straneh so razodevali berači svoje pretege in žalosti radodarnemu človeštvu in kazali svoje govorniške sposobnosti. Fikužev glas, dasi nekoliko hripav, je zapljal vse druge. Trgovci so že razprostrli, razobesili in razpoložili svoje blago. Večno bi človek stal pri teh razstavkah in pasel pogled pa teta ni hotela. Vedla me je za cerkev, kjer so delovala kupčijska bitja nižje vrste. Tu je suhljat dedek mrcvaril in rezal kuhaneja koštruna na majhne kose; pomagala mu je nadušljiva ženska, ki je pobirala novce od gostov in jim delila juho. Poleg te dvojice je imela staričkava ženska poln jerbas prijetno vonjavega pšeničnega kruha naprodaj; in da bi bilo vse pri roki, kar okrepi in poživi pobožnega človeka, se je utaboril precej za jerbason Petračkov Boštjan z dvema kebloma pitne vode. Pa Boštjanova kupčija je bila slaba, ker je bilo še prezgodaj in ker se trudnemu romarju prilaga dosti boljše vino nego voda. Tudi kave se je prodajalo obilo. Neka ženica je teto klicala k svojemu ognjišču, toda teta je odmignila z glavo in z roko. Po nobeni ceni ni marala kave in kupila je rajši juhe. Ko sva se okrepčala in prezračila, sva odšla zopet v cerkev, ker se je pričela prva maša s pridigo.

Dalje kakor drugi sva se s teto pomudila v cerkvi. Ko sva stopila iz nje, je bila pri lopah in medičarskih šatorih že prava gneča. Vse je ogledovalo, pretipavalo in kupovalo. Pririla sva se do medičarja in stala sva pred deskami, obloženimi z vsakršnimi sladkostmi za otroke. Kako lepe stvari so ležale in visele pred mano! V vseh mogočih barvah so se mi vrtele pred očmi, kakor da je navihani medičar božjo mavrico ukradel z neba in jo razprostrl po belih prtih. Teta mi je nakupila konjcev in kolesec, kolikor jih je poželelo srce, in sreča se je priselila k meni. Dalje in dalje sva se rila s teto

vedno mimo raznovrstnega blaga in zgovornih prodajalcev. Pri nekaterih lopah sva postala in teta je ogledovala posebno rute. Tu in tam je katero potipala, poduhala in povprašala po ceni, ali kupila ni nobene. Kupila pa je podobo svetega Valentina, ki sva o njem slišala toliko lepega tisto jutro v pridigi. Tako sva počasi prilezla do dedka z bravjimi porcijami. Ko sva prišla poleg ognjišča, me je teta vprašala, ali sem kaj lačen. »Nič!« sem odgovoril kratko in veselo. »Kako bom lačen, ki imam polno ruto konjcev in kolesec!«

Pri Petračkovem Boštjanu sva stala skoro četrto ure. Teta se je rada posmejala temu bore človeku, ki se je med smejočo drhaljo pulil, suval in pehal za uboge novce, da mu je lil pot raz rjavo lice. Ko se je teta naveličala teh burk, je pogledala na sonce, ki je stalo že visoko na nebu, in se domislila, da boče čas, se odpraviti na obratno pot domov. Ali nerada se je ločila od gorske cerkve. Počasi odhajaje se je ozirala po hramu božjem in po zvoniku, dokler ni odvrnilo nje misli znamenje, poleg katerega je taboril Fikuž.

TRO ŽENE mandarina

Tok! Tok!... Nekdo trka.
»Oče... obisk!«
Siao, moj stari vratar mi pomoli posetnico mandarina Wanga.
»Je mandarin?«
»Ne, oče, tri majhne gospe, zelo lepe.«
»Tako? Gotovo so se zmotile.«
»Ne, oče! Prosijo, da bi jim pokazali svojo hišo: še nikdar niso videle evropske hiše.«
Vstopijo.
»Plemeniti misijonar, me, ponižne služabnice podprefekta Wanga, bi rade videle vašo lepo hišo.«
»O, gospe, moja hiša je tako skromna!«
»Ne, ne, kar očarane smo nad njeno lepoto in njeno arhitekturo.«
»Oh, gospe, res ne zasluži vaše hvale!«
»Zasluži, zasluži!«

Tri so; smešna starka jih spremlja. Ena njih bi jih imela okrog štirideset; ta je zakonita žena, drugi dve sta čisto mladi: dvajset in petindvajset let. Te dve sta postranski ženi, siao, male sestričke, kot jih naziva ljudstvo. Vse tri se zde kakor starejša sestra in dve mlajši ali kot mati in dve hčerki. V brezhibni toaleti so. Malo rižnega pudra, lahno barvane obrvi, za noht rdečila na licih in ustnicah, oči, iskreče se od radosti. Ob pogledu nanje bi se spomnil na nežne cvetke, vzklike v toplém cvetličnjaku.

Drobno stopicajo s svojimi umetno skvarjenimi nogami; svileni obleka šumi, njih smeh zveni srebrno, njih domisleki so otrošji. Na zapestju jim visi srebro, v ušesih jim poznavajočji tlati uhani, iz umetno zviti črnih last izhlapeva oster jasminov vonj.

Jaz, star, kmečki misijonar, pa te male gospe v svojem bogatem okrasju; kakšna razlika! Moja stara hiša se čudi.

Te male gospe niso boječe. Ko so si ogledale in očudovale v pritličju slike, svete podobe, obrabljeno pol evropsko, pol kitajsko pohištvo, hočejo videti še nadstropje. Ni visoko, to moje nadstropje, vendar je treba gor po polžastih stopnicah.

Male lutke poskušajo s svojimi skvarjenimi nožicami navzgor, a zaman. Preslabotne so njihov nožice. Kako smešno-žalostna je ta moda!

Najmlajša jo pogodi. Vrže se na kolena in začne lezti po vseh štirih navzgor. Njeni sestri, soženi, ali kako naj jih imenujem... pa za njo. Ta prizor ni za vsak dan. Tri lične lutke kobacajo po štirih... Njih široke hlače iz rdeče svile pometajo prah, njih kratka tunika se jim zapleta pod kolena. Plezanje je dolgo in mučno, a vse tri se smejejo svoji nemoči...

»Vaše sestre v Evropi ne poznajo takele telovadbe,« je pripomnila zakonita. »Dolga in široka stopala imajo; njim je lahko.«
»Toda, vrle gospe, zakaj si tudi ve ne privoščite takih stopal?«
»Fej!« se je namrdnila, »takšno ostudnost!«

Pogovor je zastal.
Zadnji napor. Vesel smeh. Na vrhu so.
Nadstropje je bilo podobno pritličju: sobe, skromna knjižnica, majhen hodnik. V kapelico z Najsvetejšim jih nisem maral peljati, a tedaj so iskreno zaprosile:

»Vrli oče, vaš Bog mora biti pač dober, ko vam je dal poguma, da ste se naselili v

Povratno pot sva ubrala prek samotne in tihe leščeve doline, da bi se ognila ljudem, ki so iz bližnjih krajev trumoma vreli na goro k deseti maši. Zajela je naju gosta šuma.

V leščevi dolini sva počivala. Teta je sedla v zeleno mejo in mi je vzela majolika-sto ruto. Izvila je štrukelj in zmajevala z glavo, videč, da je votel. Napela je ustne, kar je bilo znamenje, da tli v njej tiha jezica. Toda moja teta ni imela moči, izreči karajočo žal besedo, ki bi ostro zadela grešnika. Kmalu se je razkadila nje mehkotna jezica in tem lepše je posijalo solnce sprave. »Glej ga, Francka!« je dejala s posebno milobnim naglasom, ki je svojstvo mehkim, brezsilnim ljudem; »kako je izluščil in izvrtal sredico; skorjico bi bil pohrustal, skorjico — skorjica ni za moje zobe!« Take besede so me pomirile. Teta je v mojem pogledu brala, da se kesam greha, in ko je razpolovila skorjo, mi je podala večjo polovico. Zagnal sem se v leščeve iztikat za lesniki. V tem, ko sem se potikal po dehteči hosti ter zobal maline in nabiral lesnike, je teta molila in se križala, kadar koli je pozvanjalo na gori.

Zapustila sva pot in lezkoma sva se spuščala navzdol po temnih, s preperelim listjem nastlanih drčah in stezah. Med potjo me je poučevala, kako koristno in Bogu ugodno je, če gre človek s pravim namenom na božjo pot.

Solnce je stalo že na temenu gore, ko sva prišla v dolino. Družno sva korakala po prašni cesti, srčno vesela in zadovoljna, da sva opravila Bogu všečno pot.

našem revnem selu Uan-Ngan... celo on sam je tu.«

Čudim se, odkod vedo, da je moj Gospod tu.

»Res, gospe, naš Bog je dober. Le eno ga boli, da ga ves svet ne pozna.«

»Oh, oče, pokažite nam tega dobrega Boga!«

Vstopimo.
Poklekne in se dvignem. Presenečen sem! Tudi one so na kolenih, tesno druga ob drugi kleče vse zbrane. Celo ustnice premikajo. Pustim jih za trenotek in še sam pomolim.

S smehom, vesele nad mojim presenečenjem, se dvignejo.

»Oče,« je rekla najmlajša, »molile smo.«
»Zares smo, Eul-Fei (druga žena) zna brati in nam razlaga krščanski nauk. Celó molitvenik ima.«

»Da, jaz poznam dobrega Boga; tam no-tri v zlatem ciboriju je... Tamle v ličnem okvirju je pa Mati božja. O, kako je lepa!«
Eul-Fei je postala zgovorna in vneto razlaga.

»Za kaj ste pa molile, če smem vprašati seveda,« sem rekel.

»O, zakaj ne, saj ste zastopnik Gospodarja nebes,« so odgovorile vse tri.

»Jaz,« je rekla najstarejša, »sem prosila otrok, ker jih nimam.« (Največja nesreča za kitajsko ženo!)

»Jaz,« se je oglasila druga, »sem prosila vašega Boga za svoje otroke.« (Ona jih je imela edina od vseh treh.)

»Jaz pa,« dostavi najmlajša, »sem prosila vašega Boga, da me napravi kristjano. Seveda za zdaj ni mogoče, vi ne dovoljete mnogoženstva, toda pozneje kdaj... tako mlada sem še, on je pa tako dober, vaš Jezus.«

Lepa ta ženska, komaj dvajset let ji je; iz oči ji sije razum. Da, zakaj ne!... pozneje morda, ko jo bo Bog osvobodil vezli.

Obiskovalke ne govore več, ta obisk pri našem Bogu jih je zelo ganil. Nekaj čutijo v srcih in boje se, da ne bi prazne besede tega uničile. Poslovijo se. Vesele se vračajo domov, ker so mogle moliti »pravega Boga.«

*

Odšle so, nikdar več jih nisem videl, a večkrat sem mislil na njih uboge duše; vsaka je nosila svojo bridkost in na svoj način iskala olajšanje; vse tri pa so čutile, da bi našle olajšanje v krščanski veri. M. K.

Za dobro voljo

Oženjen

»No, kako je, ko si oženjen?«

»Ko sem se ženil, sem jaz govoril, ona je pa poslušala. Ko sem se oženil, je ona govorila in sem jaz poslušal. Zdaj pa govoriva oba, sosedje pa poslušajo.«

Srečnosno petje

Barba (domov prišedšemu možu): »Ko sem zapela eno kitico pesmi, kaj pa je tebe treba biló, je priletel tale črevelj skozi okno.«

Mož: »Brž zapoj še eno kitico, ta črevelj je meni kar prav!«

Za naše gospodarje

KOROŠKO GOSPODARSTVO

1. KMETIJSTVO

Od vse površine je v Avstriji 23,5% njivske površine, torej razmeroma mal odstotek. Saj je na pr. na Češkoslovaškem kar 41,7% in na Madžarskem celo 60,2% njivske površine. V Švici pa je nasprotno le 12% njivske površine od celokupne površine in vendar so tam gospodarske in tudi kmetijske razmere zelo ugodne.

Avstrija ima 10,7% neproduktivnega zemljišča, Češkoslovaška 7,9%, Madžarska le 6,9%, Švica pa kar 24,9%.

Prednje številke smo navedli v uvodu zato, ker je večkrat slišati, da je Koroška gorata, planinska dežela in da je zato pač težko pričakovati in zahtevati, da se v taki deželi razvije blagostanje.

Vendar pa to ni resnica; nasprotno so vsi naravni pogoji dani, da se blagostanje dvigne in razvije, le pravilno organiziranega dela zato je treba.

Kot izrazito planinska dežela ima Koroška temelj svojega kmetijstva seveda v živinoreji. Za razvoj živinoreje pa bi bilo nujno potrebno izboljšati in urediti planinsko gospodarstvo.

V letu 1937 je izvažala Koroška precejšnje količine mlečnih izdelkov, v letu 1947 (torej deset let pozneje) pa je mogla dati komaj 60,7% od nizko določenega kontingenta mleka.

V letu 1937 je Koroška izvažala veliko število živine, deset let pozneje, torej leta 1947, pa je moglo dati koroško kmetijstvo pri izredno nizkih mesečnih obrokih mesa komaj 88,8% predpisanega kontingenta živine.

Četudi računamo, da je nekaj mlečnih izdelkov in tudi nekaj mesa prišlo na trg brez predpisanega nadzorstva in četudi računamo, da je število živine v preteklih desetih letih padlo, vseeno je mogoče gornje nizke številke razumeti samo tako, da je kakovost koroške živinoreje zelo padla.

Mlekarnе so dobile na Koroškem leta 1943 še preko 66 milijonov litrov mleka, leta 1947 pa samo nekaj preko 25 milijonov litrov.

Zaradi vojne je seveda tudi znatno padlo število svinj, vendar pa se je v letu 1947 to število spet že znatno popravilo. Pri tem pa moramo še računati, da je precejšnje tudi število neprijavljenih svinj.

Najznačilnejše pa je v zadnjih desetih letih zmanjšanje njivske površine. Medtem ko je bilo leta 1939 na Koroškem še 23.318 ha površine zasejane z ržjo, je znašala leta 1947 ta površina še komaj dobro polovico tega, to je 13.812 ha. Pšenice je bilo leta 1939 posejane 13.042 ha, leta 1947 pa le 9.673; ječmena je bilo leta 1939 posejanega 9.645 ha, leta 1947 pa 7.730 ha; ovsja je bilo leta 1939 posejanega 15.502 ha, leta 1947 pa 9.846 ha in koruze je bilo leta 1939 posejane 3.995 ha, leta 1947 pa 3.040 ha. Tudi krompirja je bilo leta 1939 posejanega 13.424 ha, leta 1947 pa le 10.517 ha.

Zanimivo pa je, da se je istočasno povečala površina krmnih rastlin. Deteljne mešanice je bilo leta 1939 le 12.145 ha, leta 1947 pa 15.187 ha; lucerne je bilo leta 1939 le 1802 ha, leta 1947 pa 2165 ha.

Agrarna reforma v južni Koreji

Povprečno po pet tisoč kmetov južne Koreje postaja dnevno lastnik zemlje, ki so jo skozi leta in leta obdelovali in pri tem plačevali težke zakupnine bivšim krajevnim veleposestnikom. To veliko socialno presonovo je omogočila agrarna reforma, ki jo izvaja v deželi ameriška vojaška uprava.

S 1. septembrom bo približno 558.000 zakupnikov ameriškega zasedbenega področja Koreje — to je okoli 28% kmetijskega prebivalstva — lahko pridobilo lastnino njihovih kosov zemlje. Kot kupnino za to zemljo morajo plačevati skozi 15 let vladi južne Koreje delež, ki odgovarja 20% njihovega glavnega pridelka, to je riža. Pridetek, ki ga tako plačajo kot kupnino vladi, bodo razdelili prebivalcem mest, ki ne posedujejo zemlje.

Glasow dopisa Allena Raymonda listu »New York Herald Tribune« prekaša agrarna reforma, ki jo izvaja ameriška vojaška uprava v južni Koreji, glede neposrednih koristi zainteresirancev v ogromni meri agrarno reformo, ki jo izvaja sovjetska zasedbena uprava v severni Koreji.

Ta reforma nudi prepričljiv dokaz, kako lahko vsaka parlamentarna vlada v Aziji prepreči komunistično revolucijo, če zagotovi zemljo lačnim kmetom lastnino zemljo pod pogoji, ki so mnogo boljši kot oni, ki so jih določili Sovjeti, in kako se tak pro-

Seveda so temu znižanju njivske površine odgovarjajoče padali tudi pridelki žita in krompirja, zvišali pa so se pridelki krme. Na znižanje pridelkov žita je vplival še tudi manjši pridelok na enem hektarju leta 1947 v primeri s predvojnimi pridelki.

Zato so kmetje od predpisane količine tudi oddali komaj nekaj nad 50%. Na to nizko oddajo so seveda zelo vplivale tudi izredno nizke cene kmetijskih pridelkov v primeri s predmeti, ki jih je moral kmet kupiti.

2. INDUSTRIJA

Ako opazujemo industrijsko proizvodnjo na Koroškem v predvojnem času in primerjamo s proizvodnjo v povojnem času, vidimo, da tudi industrija še ni dosegla predvojnega stanja.

Najnižja je bila industrijska proizvodnja pozimi leta 1946/47, ko 76 obratov zaradi pomanjkanja premoga in električne sile sploh ni moglo obratovati, 39 obratov pa je obratovalo le v skrajšanem delovnem času. Tako je bilo v tej zimski na Koroškem 2.795 delavcev brezposelnih, 1264 pa samo delno zaposlenih. Seveda je bila tem razmeram odgovarjajoče tudi industrijska proizvodnja zelo nizka.

Kmalu pa se je že pokazalo izboljšanje in v letu 1947 je dosegla industrijska proizvodnja že 64% predvojne proizvodnje. Tako so nakopali leta 1946 še 150.859 ton rjavega premoga, leta 1947 pa 154.720 ton. Železne rude so nakopali leta 1946 samo 62.200 ton, leta 1947 pa že 145.000 ton. Svinčene in cinkove rude so nakopali leta 1946 le 19.197 ton, leta 1947 pa že 49.206 ton. In magnezita so nalomili leta 1946 le 36.740 ton, leta 1947 pa že 96.917 ton.

Ravno tako je napredovala tudi proizvodnja železa in jekla ter železnih in jeklenih izdelkov.

Izredno važno vlogo v koroškem gospodarstvu zavzema les. Saj računajo, da je zmogljivost koroških žagarskih obratov letno 1.500.000 m³ okroglega lesa.

Lesene stanovanjske hiše izvažajo s Koroškega v Francijo, na Holandsko in na Angleško. Pomembne pa so tudi koroške tvornice papirja in lepenke.

Nadalje je važna koroška tekstilna (Vetrinj, Mühlendorf, Penk, Passering) in tkalska (Trg-Feldkirchen) industrija. Ta industrija je dala n. pr. leta 1947 sukna 59.985 metrov in platnenih izdelkov 63.182 metrov.

Dobro je razvita na Koroškem usnjena industrija, ki je leta 1947 mogla proizvesti 333.772 parov čevljev.

Važna je nadalje stavbna industrija, to je tovarne opeke, cementa in ostalega gradbenega materiala.

Živilska industrija (testenine, pivo, rum, marmelada) ni še v celoti zaposlena zaradi pomanjkanja surovin.

Industrijska proizvodnja kaže torej veliko hitrejšje napredovanje kot pa kmetijska proizvodnja.

Še posebej je zanimiva slika kmetijstva, industrije in ostalih delov gospodarstva v južnem, to je slovenskem delu Koroške, o čemur bomo poročali ob priliki.

gram lahko izvede tudi v okviru kapitalističnega sistema.

Agrarni program ameriške vojaške uprave na Koreji so pričeli izvajati z odobritvijo zakona po parlamentu južne Koreje, ki omejuje poljedelske zakupnine na 30% pridelka, namesto 50—80%, kot so jih zahtevali pod japonskim gospodarstvom. Ta ukrep je povzročil cel val prodaj zemlje korojskih veleposestnikov, ki so raje vložili svoje kapitale v trgovino in industrijo. Te prodaje so omogočile povečanje male lastnine v letu 1946 za 18% in v letu 1947 še za več.

Nato so v Koreji ustanovili posebni urad za zemljiške hipoteke, v čigar delokrog spada tudi izvedba prvega agrarnega statističnega popisa na Koreji in izvršitev drugih poizvedb ter študij.

Po tej reformi postane kmetovalec lastnik zemlje, ki jo je preje imel v zakupu, s tem, da preda skozi 15 let vladi 20% glavnega pridelka, z omejitvijo na 60% deleža, ki so mu ga določili v desetletju 1930—1940 japonski in korojski veleposestniki; tako bo celokupna cena, ki jo bo kmet plačal za zemljo, veliko nižja kot cena, ki jo zahtevajo v severni Koreji pod sovjetsko zasedbo in ki se plača le za enostavno obdelovanje zemlje, katere last pa ostane v rokah ljudskih odborov, to je vlade.

GOSPODARSKE VESTI

»SIVI TRG« NEZAKONIT

Od urada za določanje cen pri koroški deželni vladi sporočajo:

V večjem delu tiska dnevno razpravljajo o uvedbi takozvanega »sivega trga.« Zato je bilo mogoče povzeti iz teh izvajanj, da vladne oblasti ta trg dopuščajo. Da bi med prebivalstvom zaradi tega ne prišlo do napačnega mnenja, izrečno opozarjamo na to, da je zvezna vlada odklonila dopustitev »sivega trga.« Dokler bo ta sklep vlade ostal v veljavi, je »sivi trg« nezakonit. Vsi prekrški tega zakona, kakor n. pr. oddajanje jedil, ki niso vezana na nakaznice, po višjih cenah v gostilničarstvu, padejo še vedno pod kazenski zakon (BGBl. 146/47).

UKINITEV PREPOVEDI VOZNIJE Z MOTORNI MI VOZILI OB NEDELJAH

Na podlagi odloka avstrijskega zveznega trgovskega ministrstva lahko deželni glavarji ukinejo prepoved vožnje z motornimi vozili ob nedeljah in praznikih.

DRAGINJSKE DOKLADE ZA POGODBENE NASTAVLJENCE

Glavni odbor narodnega sveta je odobril odlok, ki se tiče izplačila draginjskih doklad uslužbencem, ki so pogodbeno nastavljeni v državni službi.

Osnutek zakona se v veliki meri opira na zakon o draginjskih dokladah državnih uslužbencev in vsebuje določilo o draginjskih dokladah v sedanji višini. Odlok bo stopil v veljavo istočasno z zakonom o pogodbenih uslužbencih in zagotovil, da bodo izplačevali predumje nepretrgoma tudi potem, ko je stopil zakon o pogodbenih nastavljenih že v veljavo. S tem zakonom hočejo izenačiti prejemke pogodbenih nastavljenecv s prejemki državnih uslužbencev.

ŽITO IZ USA V LETU 1947/48

V gospodarskem letu 1947/48, ki teče od 1. julija 1947 do 30. junija 1948 bodo izvozili iz Združenih držav 15.660.905 ton žita. Od tega je pšenice in pšenične moke 13.096.947 ton.

Avstrija je dobila oziroma bo še do konca junija t. l. od označene količine dobila iz Združenih ameriških držav 653.000 ton žita.

Za avstrijsko kmetijstvo je bilo predvideno, da prispeva k prehrani prebivalstva 230.000 ton žita, torej približno eno tretjino tega, kar pride iz USA. Verjetno pa do konca junija oddaja pšenice in rži ne bo znašala dosti več kot 150.000 ton, torej še manj kot četrtino tega, kar pride iz USA.

Predstavljamo si zato lahko, kaj bi se zgodilo, ako bi Združene države kar naenkrat prenehale z dobavami žita. Malo je na-

mreč verjetno, da bi mogli vsaj delno nadoknadi ti dobeve iz držav Vzhodne in Jugovzhodne Evrope, kjer po vseh poročilih krušnega žita, to je pšenice in rži, tako zelo primanjkuje, da ga morajo same kupovati deloma za dragoceno industrijske proizvode v Sovjetski zvezi, deloma pa je navezano prebivalstvo na uživanje kruha in raznih močnatih jedi iz koruzne moke.

Cigarete

v aluminijastih ovojih

Neka ameriška tvornica je zamenjala navadne ovitke iz staniola, v katerih so zaviti paketi po 20 cigaret, z aluminijastimi ovoji. Tak ovoj je izdelan na ta način, da je zelo tanki list papirja obložen na obeh straneh z listoma iz aluminija, ki sta ob robu električno spojena s plastično snovjo.

Aluminijasti list je pripravljen v zvrtkih in še pri izdelavi dobi znak proizvodnje in druge običajne napise.

Ta novost, ki jo je uvedla tovarna cigaret »Raleigh«, bo nekoliko dražja kot sedanjí ovoji, toda v zameno za to pa je cenejša njihova izdelava. Ovoj iz aluminija je nekoliko bolj tog, a bolje zavaruje cigarete pred vlago ali osuševanjem.

Prvič so dali v prodajo te ovoje v Detroitu in če jih bo javnost dobro sprejela, lahko povzroči na pol revolucijo med sedanjimi tovarnarji cigaretnih ovojev.

Delavnost

mravlje — bajka?

Skupina učenjakov Ameriškega muzeja naravoslovne zgodovine v New Yorku je proučevala pet mesecev v džungli Paname življenje dveh skupin mravelj, katerih čete so napredovale s hitrostjo 547 m dnevno, in je prišla do zaključka, da večji del mravelj ne izrablja koristno časa. Po opazovanjih se obnašajo mravlje po nekem »zelo zapletenem socialnem redu«. 40% mravelj se predaja popolnemu brezdelju, 40% jih dela neutrudljivo, ostalih 20% pa dela udarniško. Mravlje kraljice zbirajo okoli sebe, kot se zdi, mravlje delavke s posebno kemično privlačnostjo, ki je učenjaki še ne poznajo.

Smoter teh opazovanj, katerih so se udeležili tudi člani ameriškega filozofskega društva Naval Research, je poglobiti znanje človeškega ponašanja s proučevanjem obnašanja mravelj. Dr. Schneirla, vodja odprave, je prišel do zaključka, da premagajo mravlje, če hočejo priti do hrane, zapletene ovire, kar bi osupnilo marsikaterega študenta psihologije.

Kmečka posest v Švici

Že več let, to je vsa vojna leta in povojna leta do danes razpravljajo v Švici o zakonskem osnutku o zaščiti kmečke posesti. Tudi v Švici so uvideli, da morajo ukreniti nekaj za ohranitev kmečke posesti in da morajo istočasno preprečiti vsak nakup kmečke posesti v špekulativne namene.

Kmečka posest, ki je bila v Švici razmeroma zelo pravilno urejena, se je začela v zadnjih dveh desetletjih drobiti. Saj se je kar v desetletju od leta 1929 do 1939 zmanjšalo število pravih kmečkih posestev v Švici za 12.000. Od teh jih je prešlo 4000 v najemniške odnose, kar gotovo tudi ni zdrav pojav v kmetijstvu.

Ta razvoj v škodo kmečkemu stanu so poizkušali sicer v zadnjih letih z raznimi

uredbami zajeziti, vendar pa še vedno najdejo razni kapitalisti, ki niso kmetje, pota in načine, da nakupijo kmečko zemljišče in tako varno naložijo svoj denar.

Temeljno načelo novega zakonskega osnutka za zaščito kmečke posesti v Švici je: Zemljo kmetu! Zato poizkuša zakon najprej zagotoviti, da sedanja kmečka posest ostane ohranjena in da ne pride v nekmečke roke.

Vendar pa na drugi strani spet poizkuša zakon preprečiti, da ne zaide vsled načela: zemljo kmetu, v novo zlo, v totalitarnost. Poizkuša zato najti nekako srednjo pot, pač pa prepušča posameznim kantonom, kjer je kmečka posest najbolj ogrožena, da s svojim zakonitim določili prepovedo vsako pridobivanje kmečke posesti nekmetom.

Kmetijski delavci v Franciji

Kakor v vseh deželah, tako še posebej v Franciji primanjkuje kmetijskih delavcev. Velika odpomoč pri tem so nemški vojni ujetniki. Teh je na Francoskem še zaposlenih v kmetijstvu 86.000 in od teh se jih je izjavilo 63.000, da hočejo ostati prostovoljno, še eno leto na Francoskem kot kmetijski delavci.

Kljub temu pa manjka na Francoskem še okrog 100.000 kmetijskih delavcev. Ti naj bi prišli v glavnem iz Nemčije in Italije.

Zato so sestavili v Franciji posebne odbore in to v glavnem iz zastopnikom kmetov, ki bodo sestavili komisije za nabiranje novih kmetijskih delavcev. Te komisije bodo poizkušale pridobiti čim več kmetijskih delavcev v Nemčiji in v Italiji.

Gmotni položaj kmetijskih delavcev se je

v Franciji v zadnjih mesecih znatno izboljšal. V socialnem zavarovanju so kmetijski delavci izenačeni z industrijskimi delavci. Tudi za nje velja načeloma 48-urni delovni teden in nedeljski počitek.

Kmetijski delavec zasluži na Francoskem na uro okrog 40 frankov (= okrog 5 šilingov). Za oskrbo, to je hrano in stanovanje, mu računa oziroma odtegne delodajalec približno zasluzek za tri in en četrt ure, ostane mu torej še skoraj peturni zasluzek.

Te razmeroma dobre plače kmetijskih delavcev more plačevati francoski kmet zato, ker so cene kmetijskim pridelkom urejene v Franciji bolj pravično, kot pa so pri nas. Pri naših cenah za kmetijske pridelke pa je razumljivo, da morajo biti tudi delavske plače razmeroma nizke in zato kmetijskih delavcev tudi skoraj ni mogoče dobiti.

Veliki prirodoslovec

profesor dr. IVAN REGEN

Življenje in delo slovenskega znanstvenika
(Nadaljevanje in konec)

8. »Časopis za znanstveno biologijo žuželk« (Snopič XIX, zvezek 8, stran 198): »Neizpodbitna zasluga Regenova je, da je z neoporečnimi poizkusi doprinesel nedvoumen dokaz, da so timpanalni organi žuželk obenem tudi njih slušni organi.«

9. Prof. dr. R. Vogel piše o Regenovih raziskovanjih v »Časopisu za anatomijo in razvojno zgodovino« letnik 1923, strani 193 in 229.

Tudi mnogi dnevniki so pisali o dr. Regenovih poizkusih. N. pr. »Arbeiter Zeitung« (Dunaj 19. aprila 1925):

»Pri mnogih živalih še danes ne moremo z gotovostjo ugotoviti, kje so sedeži njihovih čutov, niti ne moremo trditi, da jim kateri od čutov manjka. Nedavno pa se je posrečilo izvesti povsem neizpodbitne poizkuse o slušnem čutu pri žuželkah. Predvsem je zasluga dr. Regena, da smo v tem pogledu prišli do točnejših izsledkov.«

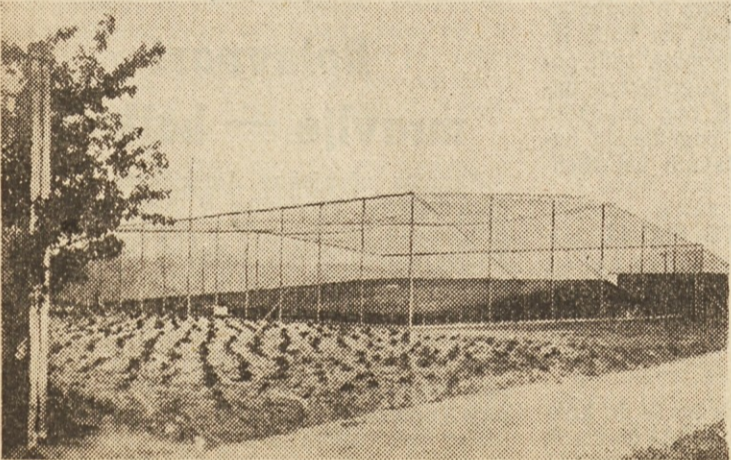
Še mnogo drugih časopisov je objavilo priznalne članke o uspehu dr. Regenovih raziskovanj.

Izmed pisemenih pohval priznanih prirodoslovcem je vredno omeniti sledeči dve: prof. dr. Mangold (ta je od vsega početka dvomil nad uspehi raziskovanj dr. Regena): »Vaše razprave sem prečital z velikim zanimanjem in me je posebno razveselilo, da vam je končno uspelo doprinesiti neovrgljive dokaze o sluhu žuželk. S tem ste moje

vljenje, pokazal s svojimi eksperimenti povsem nove poti ter se z lastnimi raziskovanji dokopal do izsledkov, ki so takrat vzbudili občudovanje najboljših in najmerodajnejših prirodoslovcem. Navedel sem nekaj primerov priznanj in imen teh znanstvenikov. Mnogo sem jih pustil neomenjenih. Še več pa je takih, ki jih ne vsebuje material, po katerem sem napisal to razpravo. Da pa obstojajo, je razvidno iz nekaterih lastnih prejemnikovih pripomb. V neki svoji prošnji na ministrstvo pravi, »da so njegove razprave vzbudile priznanje vsega znanstvenega sveta.« Na splošno je lahko razbrati, da je bil dr. Regen po svoji naravi skromen človek in prav ta njegova skromnost, ki je bila že kar nenavadna, je bila morda tudi vzrok, da kot znanstvenik ni bil deležen tudi zunanega priznanja za svoje uspehe, — da ni bil imenovan za univerzitetnega profesorja. Podrobnosti o tem nisem mogel zaslediti.

Nedvomno so tudi politični dogodki vplivali na njegovo nadaljnje znanstveno delovanje. Aneksija Avstrije po Nemčiji je na vsak način zavrnila njegovo delo. Kot narodnostnemu tujcu so še s posebno natančnostjo preiskali njegovo poreklo. Tudi to je ugotovljivo iz njegove pisane zapuščine. Zadnje vojno je prebil na Dunaju, kjer je lani v jeseni umrl.

Velika zapreka in težava za časa vsega

Slika nam kaže
dr. Regenovo
preizkusno postajo
(terarij)
v Korneuburgu

dvome o tem premagali in tako Vam moram k Vašim napornim, toda nadvse privlačnim raziskovanjem samo čestitati.«

Zoolog prof. dr. O. Köhler (profesor na univerzi v Monakovem) pa je dr. Regenu, ko je izvedel o njegovi bolezni, pisal:

»Srčno želim, da bi se Vam zdravje poboljšalo v toliko, da bi že v prihodnjem poletju mogli nadaljevati svoje tako nestrno pričakovane in res izvanredno pomembne poizkuse.«

Dejstvo je, da je dr. Ivan Regen kot prirodoslovec-znanstvenik v stroki, za katero se je bil odločil ter ji posvetil vse svoje ži-

njegovega življenja je bilo tudi denarno vprašanje, kar sem bil že omenil. Dobival je sicer podpore iz Ljubljane, ali bolj rečeno posojila, katera so mu pa pozneje, ko jih ni mogel v predpisanem roku odplačati, nedvomno bolj zagrenila življenje, kot pa so mu bila prej koristila. Dobival je podpore tudi od dunajske Znanstvene akademije, za katere pa je moral dajati ne samo natančen denarni obračun, temveč tudi točna poročila o znanstvenih uspehih, ki jih je bil dosegel, kajti le ti so dajali upanje na nadaljnjo subvencijo.

Veličastno je delo, katerega je dr. Regen

ustvaril s svojimi iznajditeljskimi rokami. Število povsem novih instrumentov, ki jih je za svoje znanstvene poizkuse sestavil, je tako veliko, da bi človek dejal, da je tu kovalo deset Regenov z dvajsetimi rokami, ne pa en sam skromen mož, priden kot mravlja.

Ob koncu te svoje razprave moram poudariti sledeča dejstva:

To, kar sem napisal o dr. Regenu je na splošno brez dvoma dovolj pomanjkljivo, ker je gradivo za to razpravo nudila le zbirka raznih dokumentov in lastnoročnih pisanj, večinoma raznih prošenj pokojnikovih; ta zbirka je last ožje sorodniške družine dr. Regena. Ta zbirka predstavlja bolj spominski kot pa morda znanstveni material o njem. Izčrpna in znanstvena ocena njegovega dela naj bo naloga prirodoslovca, ki bo seveda moral seči po njegovih razpravah, katere, kot sem v začetku omenil, leže predvsem v dunajskih knjižnicah in katere so bile meni nedosegljive. Pri tem mu bo dobro služil seznam teh razprav, katerega sem objavil.

F. F.

JAJCE V STEVILKAH

Teža jajc je različna. Navadno kurje jajce tehta okrog 50 g, račje 70 g, gosje pa povprečno 150 g. Pri srednje debelem kurjem jajcu odpade 12% teže (6 g) na lupino, 33% (17 g) na rumenjaki in 55% (28 g) na beljak.

V kurjem jajcu se nahaja 6 g beljakovine, nad 5 g tolsče, 36 g vode, 0,30 g ogljikovih hidratov in ravno toliko še nekaterih drugih snovi. Maščoba jajca leži v rumenjaku, ki je trikrat redilnejši od beljaka.

Gorilna vrednost jajca znaša 75 kalorij. Človek pa potrebuje za svoj življenjski obstoj dnevno hrano, ki prinaša 2000 do 4000 kalorij. Če bi torej človek lahko živel od samih jajc (kar je za izključeno), bi jih moral zaužiti na dan 24 do 53. Take enolične hrane pa ne prenese naš želodec, ki mu zadostuje poleg druge hrane samo nekaj jajčk na dan.

KAJ JE TAKT?

Kaj je takt? »V hiši oboesenca ne govori o vrvi«: to je takt. Kaj je takt? Nekoč so rekli: občutenje do konca prstov. Kaj je takt? Izhaja iz besede tangere, to se pravi, dotikati se.

Netaktno je dotikati se tujih ljudi, ker so nam daljni, ker prav za prav ne spadamo k njim. Takt je: čustvo za razdaljo.

Netaktno je v kakem muzeju prijemat predmete; pa ne samo zato, ker jih s tem kvarimo, marveč tudi zato, ker jih moramo radi starosti upoštevati.

Takt ve, katerih predmetov se smemo dotikati in katerih se ne smemo. Odtod beseda o vrvi in hiši oboesenjaka. To pomeni: ne dotikaj se ran in brazgotin, ki jih vsak človek vsebuje, ne dotikaj se tihe bolesi.

Takt zahteva, da tako ravnamo s tem, kar se zgodi v hipu, v uri, v dnevu, da svojega bližnjega ne »ranimo«.

Za takt pa potrebuješ domišljije, zmožnosti, da si predočiš, kako more vplivati dejanje, kretnja, beseda na sočloveka. Takt torej zahteva, da znaš gledati v lastno osebo, da se znaš z očesom svojega bližnjega gledati, da slišiš sebe z ušesom svojega bližnjega. Tak dar se da privzgojiti, drugim in sebi. Vendar je takt prav za prav v krvi in se ga človek, ki ga ima, skoraj ne zaveda. Nekateri se prepozno spomnijo takta, prekasno spoznajo, kako bi bili moralni ravnati.

Takt je tedaj uporabna dušeslovje, je dušna logika, ki sklepa, kakšno posledico bo imelo kako dejanje ali kak glas.

Nekaj za „močnejši“ spol

Osebe, ki se vsak dan kopljejo, brčkone malokdaj pomislijo, da bi bilo dobro vzeti s seboj tudi glavnik in krtačo za lase. In vendar je to potrebno. Glede na krtačo za lase bodi povedano, da so najbolj preproste tudi najboljše. Krtačo večkrat izperimo z milnico, kamor kanemo malce salmijaka. Glavnik in krtača naj bosta vedno v platnени vrečici, da se ne uprašita. Razen tega, da se vsak dan počesemo, pa bi si morali vsako jutro in vsak večer prav dobro zdrgniti (masirati) kožo na glavi — lasišče. To storimo s konci prstov, a tako, da ne gibljemo prstov, pač pa premikamo kožo na glavi. Če je človek splošno zdrav, se lasje lepo svetijo in so gosti. Dvakrat na teden je treba glavo umiti z gorko milnico in jo izplakniti s toplo vodo. V to drugo vodo kanemo malo jesiha, ker je potem voda bolj mila in se da tudi milnica bolje spraviti z las. Če le moremo, si umivajmo glavo z deževnico. Ko so lasje očiščeni, izprani, jih ožmimo z debelo brisačo in nato si jih osušimo.

potni list in bodo dale imetnikom pravico šimo z ruto in si uredimo lase precej tako, kakor jih navadno nosimo. Če imamo električni sušilnik, je kajpa pripravno, da si lase z njim osušimo. Poleti si jih osušimo na soncu, pozimi pri topli peči. Zoper prhljaj s pridom uporabljajo nekatere osebe izčiščeni petrolej. Sicer so pa večinoma vse maže in tinkture večinoma škodljive ali pa ne koristijo nič. Gosti, lepi lasje so tem in tem ljudem prirojeni, kakor tudi lepi zobje. So pa družine, kjer so vsi člani zgodaj plešasti in osiveli, čeprav uporabljajo vse zdravilne načine za nego glave in las.

Bregovori

Čist račun, dolga ljubezen.
Združba je mati zraži.
Sloga državljanov je utrdba države.
Klin se s klinom izbija.
Rep izdaja lisico.
Bolje je krivico trpeti, nego krivičen biti.
Ljubi starše, ako so pravični, sicer pa potrpi.
Priatelje se pridobiva z uslugami in zvestobo.
Čas je človeku najkoristnejši svetovalec.
Množenje denarja spremlja skrb.

do polovične voznine po angleških železnicah. Natisnili so poseben priročnik, ki vsebuje vsa omenjena navodila in ga bodo sedaj poslali vsem narodnim olimpijskim odborom več kot 50 držav.

Mnoge države so že sporočile odboru, da želijo njihova zastopstva prinesiti s seboj posebno hrano in vina. Izdali bodo posebne ukrepe za hranitev in razdeljevanje tega blaga, da bodo s tem preprečili prodajanje na črni borzi.

Tuji športniki bodo prinesli s seboj veliko količino opreme in športnih oblek. Sem spada tudi preko 200 konj, 100 čolnov in 50 jadrnic. Poleg tega še 400 koles in okrog 100 mečev za sabljanje.

Kulturni pregled

1. februarja so odprli v Ljubljani Moderno galerijo z razstavo Društva slovenskih upodabljačih umetnikov.

Potreba po primernih razstavnih prostorih je bila že pred vojno velika, saj so morali slovenski upodabljači umetniki razstavljati v premajhnih prostorih Jakopičevega paviljona ali pa po manjših zasebnih galerijah. Zato so že pred vojno začeli graditi in končali poslopje Moderne galerije. Vojna je preprečila to delo in Nemci so poslopje zasedli ter imeli v njem svoja vojaška skladišča. Šele zadnji mesec se je posrečilo končati z vsemi deli in so tako lahko izročili poslopje tistim namenom, ki so jih imeli tedaj, ko so gradnjo začeli.

Načrt za Moderno galerijo je izdelal inženir arh. Ravnikar. Poslopje obsega deset razstavnih prostorov, osrednjo dvorano in vežo ter dve stranski dvorani, namenjeni za čitalnico in arhiv slik. Poleg tega so v posloppju upravni prostori s strokovno knjižnico. Obsežni prostori kleti pa so namenjeni za skladišča in delavnice.

Zunanja podoba poslopja pa vendar še ni dobila do danes dokončne oblike, ker manjka še obloga nad vhodom, kakor jo zamišlja načrt. S tem v zvezi je treba rešiti tudi vprašanje nasadov pred posloppjem, kajti sedanja visoka drevesa zlasti v poletnih mesecih jemljejo razstavnim prostorom potrebno svetlobo in zmanjšujejo estetsko učinkovitost stavbe.

V razstavnih prostorih Moderne galerije bo stalna razstava — galerija sodobne slovenske upodabljačije umetnosti od generacije slovenskih impresionistov naprej, razen tega pa je nekaj prostorov določenih priložnostnim razstavam domače in tuje sodobne likovne umetnosti.

Poslopje Moderne galerije, kakor ga je zamislil arhitekt pred osmimi leti, bo pričelo služiti svojem namenu. Zgradba je največja te vrste ne le v Jugoslaviji, ampak na Balkanu sploh.

V Ameriki so pričeli z novim sistemom kopiranja barvnih filmov na normalnem belo-črnem filmskem traku. Novi sistem kateremu so dali ime »polacolor«, se poslužuje za ločenje barv treh negativov, katere je mogoče kopirati v prekrivanju na normalni filmski trak ob uporabi običajnih aparatov za kopiranje v belem in črnem. Ti, tako kopirani traki ne zahtevajo uporabe specialnih projekcijskih aparatov.

Metropolitanski muzej za umetnosti v New Yorku je odprl razstavo noš orientalskega sveta z naslovom »Od Casablanca do Calcutte«. Med raznimi slikovitimi nošami srečamo noše iz Maroka, Tunizije, Alžira, Egipta, Turčije, Armenije, Sirije, Arabije, Palestine, Perzije, Turkestana in Indije.

Vse šole v Angliji bodo opremili s kinematografskimi projektorji. Namen nove organizacije je uporaba vzgojnih filmov kot pripomoček za poučevanje.

Glavna funkcija organizacije bo pripravljanje, razdeljevanje in uporaba takih vidnih pripomočkov kot sredstev za poučevanje otrok. Filme in drug material bodo nakupovale krajevne vzgojne oblasti s pomočjo te nove organizacije.

Delovanje ustanove ne bo omejeno samo na Veliko Britanijo. Eden izmed njenih imenov je tudi pospeševanje in razširjanje vidnih pripomočkov v ostalih delih Združenega kraljestva, kakor tudi v ostalih državah. (LPS)

Izpod domače lipe

GRABALJAVAS

Res redkokdaj je slišati o naši vasi, toda vsako leto enkrat ali dvakrat pa prav gotovo.

Po desetih letih smo imeli tudi mi pri podružni cerkvi sv. Danijela »pranganje« in smo obenem blagoslovili novo zakristijo, za katero so poskrbeli farani iz spodnje fare res z dobro voljo in potrpljenjem, kar je v današnjih časih oboje potrebno, predno je kaj narejenega. Kmetje in delavci so morali žrtvovati; da se je končalo, kar se je začelo. Hvala pa je res potrebno.

Ko je bilo delo končano, se je hitro raznesla vest okrog, da bomo imeli »pranganje« in da bomo obenem blagoslovili novo zakristijo. Za to priliko tudi naši fantje niso spali, ampak so šli od hiše do hiše nabirat za smodnik, ali kakor pravimo pri nas, »črno moko«. In res niso hodili okrog zastoj. Denar so imeli že v žepu in so šli takoj na pristojno oblast poprositi za dovoljenje. Toda na žalost moramo povedati, da dovoljenja za streljanje niso dovolili. Tako jim ni drugega kazalo, kakor da so zopet raznesli nabrano vsoto po hišah nazaj. — Svoj dopis pa končamo takole:

Misel in želja naša je ta, da naj zve tukaj okolica vsa, da mi Grabaljšani ne spimo, temveč prav veselo pod goro živimo.

VOGRČE

Od začetka leta pa do sedaj se je tudi pri nas nabralo nekaj novic, ki jih je treba napisati v »Koroški kroniki«.

Čeravno nekateri mislijo, da so Vogrče bolj nazadnjaške, smo pa vendar pokazali, da znamo tudi mi biti napredni. V začetku leta nam je posvetila električna luč, ki smo jo zelo veselili. Na pobudo naših modrih in prebranih možakarjev se sedaj pripravljamo, da bi našo vas s telefonom zvezali s širnim svetom, kar nam bi prikrajšalo marsikatero pot in bi si marsikdo prihranil čas. Nikdar ne vemo, kdaj je treba klicati zdravnika ali pa bolnico iz mesta, ker naša vas leži ob Dravi in marsikdaj prileti štoklja z majhnim črvikom in se vsede na to ali ono slamnato streho.

Tudi pri zidanju nismo eni od zadnjih. Kljub težkim časom so se štirje opogumili in si bodo postavili nove domove.

Na 4. majnika je bilo pri nas zelo veselo in slovesno. Obhajali smo god našega cerkvenega patrona sv. Florijana. Že navsezgodaj so prišle procesije iz sosednjih vasi, da poprosijo sv. Florijana, da bi nas varoval časnega, pa tudi večnega ognja. Nato je bilo na čast sv. Florijanu pet sv. maš.

Ker smo v vsakem pogledu napredni in delavni, tudi pri ženitvah ne zaostajamo. »Človeku ni dobro samemu biti«, si je mislil Ferdinand Šumej iz Vogerč. Zato je šel in pregovoril pridno Hribernikovo Nežiko, da je prišla na njegov dom. Ženitovanje

smo obhajali 24. majnika in je bilo prav veselo ter smo bili zelo zadovoljni. Novoporočencema želimo obilo sreče in blagoslova božjega!

SUHA

Dne 13. maja se je od nas poslovil preč. g. Walcher Johann in odšel na novo službeno mesto v Čače. Čačani so se že oglasili in povedali, da so z novim gospodom zadovoljni. Mi to čisto razumemo, ker dobro poznamo gospoda, ki je bil pri nas sedem let.

Prečastiti g. Walcher je prišel k nam pred sedimi leti, ko je pihala čez naše hribe in doline nacistična burja in hotela vse uničiti, kar je dišalo še po slovenskem. Tako je moral tedanji suški provizor preč. g. Igorc Matej z gestapovskim avtom v celovške zapore.

Na njegovo mesto je prišel g. Walcher, ki ni zastopil nobene besede slovensko. Radi tega mu je bilo hudo. Odločil se je in se začel učiti slovenskega jezika in se ga prav dobro naučil.

V dobi, ko je Hitlerjeva knuta vladala v naših cerkvah, je gospod opravljal včasih kar po tri ali štiri fare, Suho, Strojno, Žvabek in pa Št. Danijel. Ni čuda, da si je sicer krepak in zdrav pri tem letanju po hrihkih razrahljal zdravje. Vendar ga gorečnost za zveličanje duš ni pustila pri miru. Slovenska globoko verna duša in verski običaji so mu tako ugajali, da se je popolnoma užíval v naše ljudstvo. Kako je rad pel litanije Matere Božje!

Po prelomu l. 1945 je uvedel v smislu zakona iz ordinarijata slovensko službo božjo. Vsako nedeljo je imel dve službi božji in pri obeh je slovensko pridigoval, kot je bilo to pred »anšlusom.« Pravičnost in duhovniška vest mu je to narekovala. Duhovnik je postavljen za ljudstvo in ima dolžnost gojiti v smislu evangelija tudi narodno zavest in ljubezen do domovine v svojem ljudstvu. To je on tudi delal.

Imel je čuteče srce do siromakov, ki jih je polno po naših gorah, kjer prebivajo v bornih kajžah, v pomanjkanju in revščini. Ves denar jim je razdal, tako, da pogosto ni imel šilinga v žepu.

Še marsikaj bi se dalo povedati o njem, pa naj to zadostuje. Preč. g. Walcher je bil res dober in pravičen, zato se nismo nič čudili, ko so se pri slovesu marsikomu orosile oči, ko nam je pri šmarnicah za slovo zapel litanije Matere Božje. Pokoren glasu božjemu je odšel na novo faro. Mi mu želimo veliko uspeha na novem mestu. Za vse pa, kar je pri nas dobrega storil, naj mu ljubi Bog stotero poplača.

Nekaj časa smo bili brez duhovnika. Iz Žvabeka je prihajal eden k nam, da nam je bral šmarnice in imel nedeljsko službo božjo. Občutili pa smo, kaj bi bilo, če ne bi bilo mobenega gospoda. V župnišču je bilo vse mrtvo.

trdo položil Gabrovec roko na mizo.

Klemen mu ni vedel kaj odgovoriti. Poslovil se je in utonil v temo.

V semenišču je bilo tiho. Skoraj grozno so zveneli koraki po ozkem hodniku.

V sobici je dišalo po pregretem zraku. Klemen je odprl okno, da je butnil svež zrak kakor val v hipu prav do vrat. Čudna samota je ždela po kotih, pozabljeno dihanje, otopelost.

Klemen je koj legel. Truden je bil, preveč, da bi mogel zaspiti. Videl je Kremenčevega otroka, slišal Gabrovca in zdaj, v tej nočni samoti, je prišla še Jelka z lectovim srcem in z velikimi prosečimi očmi.

Klemena je skoraj groza. Velika, kakor nož ostra stena vstaja med Kremenko in Jelko. In Klemen vidi samega sebe, kako stoji na vrhu te stene in se lovi z rokami. Kam se bo nagnil, kam bo padel?

Tostran prosi Jelka, z rosnimi očmi in z mladostjo, onstran toži Kremenka, njen otrok, sto, dvesto, tisto otroških rok prosi in se steza k njemu. Gabrovec pribija z roko ob mizo: Eden bi moral priti, veste.

Zgrinjajo se ljudje za Kremenko, noseče matere s koščenimi lici, možakarji s praznimi rokami, deklina, ki so zonegavile na cesti, cela rajda jih je.

Klemen čuti, kako mu vre kri na senceh. Ni rešitve, nekam mora, kaniti. Nekam mora vreči svojo mladost, nekemu mora dati svojo ljubezen.

Deus et diabolus. Bog in hudič.

Klemen se z obema rokama oklepa posteljnih stranic. Ihta v srcu se peni kakor morje v viharju.

Preveč udarjaš, Gospod, preveč biješ!

Klemenove roke popuščajo, dokler ne ob-

leže tresoče na odeji.

Gabrovec trka ob mizo.

Eden bi moral priti, veste.

Pridem, Gabrovec, pridem!

26. maja pa se je pripeljal preč. g. Holmar Tomaž, naš novi gospod. Prav lepo smo ga sprejeli. Dober pevec je. Celo harmoniko je pripeljal s seboj, čeprav imamo »mehe« skoro v vsaki hiši. Mislimo, da se bo med nami kar dobro počutil, saj smo Sušani luštni ljudje. Mi mu želimo, da bi dobro pasel kostrune, ovce in kozle, da mu ne bi preveč uhajali v škodo.

Šmarnice smo lepo opravljali in tudi lepo končali. Za zadnji majnik nas je obiskal g. Walcher in nam zapel še litanije. Fantje so postavili dva mlaja. Na Krajnikovem hribu je bil visok 30 metrov. Pobje so ga kar tri noči stražili, da ga ni kak nepridiprav spodrezal. Harmonika jim je odpirala zaspane oči, grla pa jim je gladil sladek mošt.

11. julija bomo imeli pri nas novo mašo, na katero vabimo. Zadnja nova maša je bila pri nas pred desetimi leti, ko so jo peli Škrjančev gospod iz Podvesi. Sedaj jo bo pa zapel prvič Kogeljnikov Lojze. Na binško soboto je prejel zadnji red dijakonata.

Mašniško posvečenje pa bo prejel 29. junija.

SELE

Na binško ponedeljek je odsek našega prosvetnega društva iz Šajde uprizoril v polni dvorani Vošnjakovo tragedijo »Lepa Vida«. Snov igre je vzeta iz mestnega življenja, zato našim kmečkim igralcem ni bilo lahko kretati se po gosposko na odru. Vendar so pokazali mnogo dobre volje in požrtvovalnosti, saj so se igro naučili v kratkem času dveh tednov. Dekliški in mešani zbor sta prireditev posladkala s petjem.

Materinski dan smo letos obhajali kar na dveh krajih. Na Kotu je bila materinska proslava na binško nedeljo popoldne na prostem. Otroci s Kota so s svojimi nastopi: petjem, deklamacijami in prizori pokazali, da je trud njihove voditeljice gospe Pepce Ogris rodil lepe uspehe. V nedeljo navrh smo se v cerkvi dopoldne spomnili rajnih mater, popoldne smo se pri šmarnicah pripravljali nebeški Materi, nato pa v dvorani proslavljali žive matere. Spored je bil pester in mikaven, vse je bilo tako ljubko in srčkano, da je številnim navzočim materam in drugim srce kar poskakovalo. Večji del sporeda so izpolnili nastopi otrok: zborna petje, deklamacije, bradati palčki so v svojih živobarvnih kopicah poveljevali skrb mamice, junaški fantiči so šli v boj za mamico proti sovražni smrti in dosegli njeno ozdravljenje, tri male mamice so se prepirale, da prave matere nihče ne doseže. Otožna ciganska sirota je dobila na materinem grobu tolažbo in moči na življensko pot.

Odrasla mladina je s kratko igro predočila, kako zna mati vse zašiti, ne samo strgano obleko, razbito igračo, marveč tudi razprtijo med sosedami. Dekliški zbor je počastil matere z nežnim petjem, moški pa je občuteno zapel našo staro, a vselej lepo domačo »Njav čez izaro...« kjer so me zibal mamica moja... »Vse priznanje in zahvala za lepo uspešno prireditev naši neutrudljivi gđ. Mileni in g. Folteju! Takih prireditev si želimo še več!

VIHARNIK

Adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quaerens quem devoret. (1. Pet. 5)*

Klemenu so bile velike počitnice predolge. Bal se je samega sebe.

Zadnje avgustove dni je odšel v gore. Ni mogel več zdržati. Zahrepenel je po samoti, po brezbriznosti, po tihih nočeh, ki jih ne motijo ljudje. Odšel je na Begunjšnico.

Pri križu v gmajni je obstal. O šopku, ki ga je bil takrat privezal Križanemu pod nož, ni bilo več sledu. Samo nitka je še ostala, na pol sprhnela, brez barve.

Zimski vetrovi so odnesli cvetje.

Dan ni bil nič kaj pravi, čeprav je bilo jutro lepo in jasno. Nebo se je oblačilo.

»Dež bo,« je premišljal Klemen. In bilo mu je vseeno. Mirno je koračil v strmino, tu in tam postal in se razgledoval. Soparna vročina je žehnela iz tal in iz ozračja.

Oznojen je prišel do koč. Nebo je bilo skoraj že temno, jekleno sivo, kakor okaljeno.

Sobico je dobil isto kakor takrat. Zveselil se je. Zdaj lahko dežuje vso noč.

V ozračju je ležala teža.

Ko je stopil pred koč, se je spod neba odtrgal blisk in zvit planil v dolino.

Tišina.

Potlej je zahreščalo, čudno votlo, kakor da velikanska zver s strahovitim renčanjem išče pot iz brloga.

Grom se je prenesel prek vrhov in zbobnel kakor plaz v dolino.

Klemen je čakal na prve kaplje.

Padle so debele in težke kakor jagode z rožnega venca. Ujel jih je na dlani, kjer so se razlile kakor velike solze in stekle med prsti.

* Vaš nasprotnik, hudič, hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl.

Na kvatrno nedeljo 23. maja, ko smo pri nas obhajali materinski dan, smo položili v grob 71 letno Jero Jug, p. d. Coflo, mater enajsterih otrok, ki še vsi živijo razen sina Maksa, ki je padel v vojni. Svojo dolgotrajno bolezen je prenašala zelo potrpežljivo. Zelo je želela videti pred smrtjo še hčerko Ano, ki je omožena na Angleškem, pa se ji ta želja ni izpolnila. Ob času njenega pogreba je zastalo srce drugi materi: Tereziji Ogris, materi našega župana, ki je dosegla lepo starost 82 let. Obe je na zadnji poti spremlilo veliko žalujočih in od obeh so se pevci poslovili z žalostinko. Bodi jima lahka zemlja domača!

Kako je bilo

Kratka resnica o dogodkih okrog spomenika padlim partizanom v št. Rupertu pri Velikoveu

Pokopališče v št. Rupertu je kot vsako drugo cerkveno pokopališče cerkvena last in je zato za vsa dela in spremembe na pokopališčih potrebno dovoljenje pristojne cerkvene oblasti. Prav tako je za večja stavbna dela na pokopališčih potrebno dovoljenje civilne oblasti pod pogoji, ki jih predpisuje zakon o gradnjah.

Priprave za postavitev spomenika v št. Rupertu, kakor tudi vse delo je vodil poseben pripravljalni odbor, katerega predsednik je bil g. dr. Sienčnik.

Z delom na pokopališču v št. Rupertu so pričeli prej, predno je cerkvena oblast na postavitev spomenika pristala.

Pripravljalni odbor za postavitev spomenika je hotel imeti na spomeniku napis: »Padlim za svobodo v borbi proti fašizmu.« Ker je imela cerkvena oblast proti temu napisu pomisleke, čes, da so si ljudje, ki umrjejo v Kristusu, po smrti enaki in je zato neprimerno, da bi se med mrtvimi izražalo sovražstvo, je po daljših pogajanjih pristal pripravljalni odbor na spremembo nameravanega napisa.

Dne 20. oktobra 1947 je v imeni pripravljalnega odbora sporočil dr. Luka Sienčnik cerkveni oblasti, da je odbor sklenil vklepati na spomenik napis: »PADLIM ZA SVOBODO.«

Na osnovi tega sporočila je pristala cerkvena oblast na nadaljevanje del za postavitev spomenika. Dovoljenje je bilo izdano 20. X. 1947 z aktom številka 4097.

V nedeljo 26. oktobra 1947 je bilo na pokopališču v št. Rupertu slovesno odkritje spomenika, ki pa še ni bil popolnoma dokončan. Tudi napisa še ni bilo na njem.

Ko so letošnjo pomlad spomenik dogotovili, so naredili nanj napis: »Padlim za svobodo v borbi proti fašizmu.«

Zaradi neizpolnitve pogojev, na katere je pripravljalni odbor s pismom dr. Sienčnika pristal in na osnovi katerega je bilo potem izdano dovoljenje za postavitev spomenika, je cerkvena oblast s pismom okrajnemu glavarstvu 13. aprila 1948 zahtevala prestavitev spomenika iz pokopališča na kak drug prostor ali izbris sedanjega napisa, ki na spomeniku ni bil predviden.

Nato se je ulilo, kot da se je razklalo nebo. Dolina je zginila, čez in čez je ležala vodena zavesa.

Klemen je stopil pod napušč. Bliski so udarjali, grom se je zadeval ob skale in bobnel med prepadi.

S škrljaste strehe so se ulili curki.

Klemen je globoko dihal. Divja igra ga je prevzela. Slepčiči bliski so se sprenasali po nebu in Klemenu se je zdelo, da stoji sam sredi sveta, ki se dviguje in rohni.

Potlej se je nevihta unesla. Grom se je oddaljil in naliv je prešel v pohleven, vztrajen dež.

Klemen je odšel v koč. Tišina po nevihti je bila globlja, oprana. Klemenu je prijetno dela.

V sobici je sedel za mizo. Ni vedel, kam bi uprl misli. Dež okrog koč je zapiral pota.

Odmolil je rožni venec in poiskal knjigo v nahrbtniku. Skušal je brati. Ni vzdržal dolgo. Zaprl jo je in se naslonil na stol.

Zdaj bi se mogel z Jelko mirno pogovoriti. Tako, da bi nobena beseda ne bolela.

Prijetno škrljasta dež po škrljasti strehi. Popoldne mineva in mrači se. Počasi seda mrak po prostoru in pohištvo. Še na Klemenove misli.

Luči ne prižge. Koj po večerji leže. Na zaprto okno lijejo deževne kaplje, ki jih zanaša veter.

Potlej veter narašča, orгла med skalami in dež ponehuje. Klemen ne misli na nobeno stvar. Zdi se mu greh, da bi zmotil mir, ki diši po opranem brinju.

Jutro je bilo lepo in čisto. Klemen se ga je zveselil. V umitem zraku se je počutil kakor prerojenega.

Na vrh je odšel zgodaj, ker se je mislil koj po južini vrniti domov. Šopka tokrat ni nabral. Samo nekaj očnic si je zataknil za trak.

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

13.

Rahlo pordele starčeve oči hitro utripajo. Klemen jim komaj sledi.

»Nekateri so si tudi sami krivi,« noče vsemu pritrditi Klemen. »Pijò, poslednje beliče puste po krémah.«

Ne razumete, gospod. Od prehudega so se ljudje zapravili. Plešnikovega Matevža vi niste poznali. Med nami je živel, pa je mislil, da bo prevaril usodo. Gospod je hotel biti, človek kakor se spodobi. V svet je šel in se ubijal kot črna živina, garal kakor živ človek ne. Vrnil se je med tole ropotijo in vem, da ga je bilo sram. Srečal sem ga, ko je prišel. Komaj me je upal pogledati. Samo vlek se je še. Ni bil pol leta doma in ga je stisnilo. Bjj, vsi smo kakor z vrvo navezani! Ne moreš se odtrgati. Zapisano je: oče barakar, sin barakar. Tiho bodi, da ne bo kaj napak.«

Razvrnel se je Gabrovec in s suhimi prsti tolkel ob mizo.

»Eden bi moral priti, veste. Za nas je prepozno, ker smo že pregloboko zaznamovani. Toda otroci, gospod. Tem bi se še dalo pomagati. Nekje mora biti pravica. In če je sto klaster globoko zakopana, tisti, ki bi hotel rešiti naše otroke, bi jo odkopal. Tedaj bi se odprlo življenje še todle.«

Gabrovcu je ugasnila pipa. Klemen ni mogel najti besede. Samo strmel je v starca in v petrolejko, ki je jezikala na mizi.

»Tako je, gospod, in nič drugače,« je

SOBOTA, 12. junija:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 13. junija:

7.30 Jutranja glasba.
19.00 Poročila.
19.30 Polurna oddaja.

PONEDELJEK, 14. junija:

7.15 Zgodovinsko predavanje.
16.00 Potovanje po svetu.
17.10 Poročila.

TOREK, 15. junija:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 16. junija:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 17. junija:

7.15 Zvočni tednik.
17.10 Poročila.
19.30 Polurna oddaja.

PETEK, 18. junija:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

ZELITE RAZVESELITI PRIJATELJE
V INOZEMSTVU?

POŠLJITE JIM

„ALBUM KOROŠKE“

Naročila sprejema uprava »Koroške kronike«, ki odpošlje album na zaželeni naslov za 35 šilingov, Vam pa dostavi potrdilo o odposlani pošiljki.

Slovenske

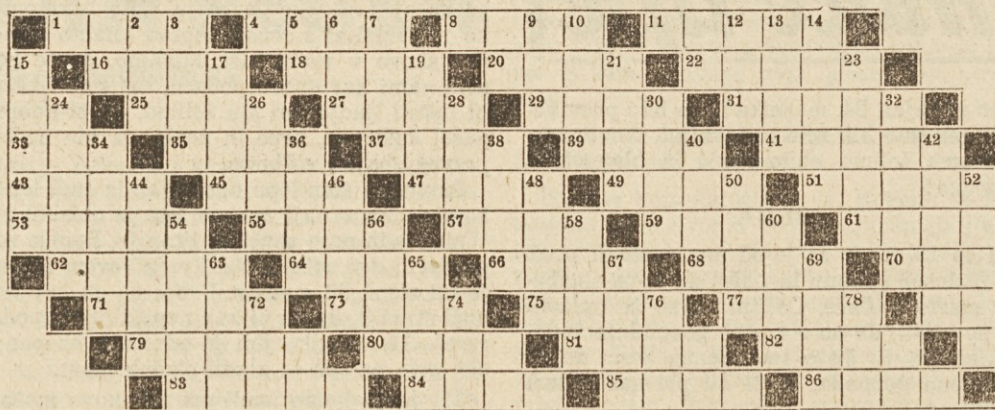
molitvenike

več vrst in v različni obliki, lahko poceni kupite v knjigarni MADER, Bleiburg (Pliberk). 502

Slovenka

stara 32 let, kuharica po poklicu, želi spoznati Slovenca, do 40 let starega, zaradi ženitve. — Naslov v upravi »Koroške kronike«

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 tekočina; 4 pralno sredstvo; 8 uhata žival; 11 spada k higijeni telesa; 16 gozdna užitna rastlina; 18 starogrška boginja, Zevsova žena; 20 domača žival; 22 moško krstno ime; 25 večja časovna enota; 27 »ljubo... kdor ga ima«; 29 član nekdanjega divjega naroda; 31 slovenski znanstvenik, o katerem je »Kronika« pisala; 33 struja; 35 lesena stavba; 37 reka v Rusiji; 39 veznik; 41 vrsta solate; 43 kralj ptičev; 45 rednica, roditeljica; 47 veznik; 49 oblika stropa; 51 oster, jedek; 53 sredstvo za napeljavo elektrike; 55 ena od obeh rok; 57 poljski sadež; 59 zatočišče; 61 srbohrvatski izraz za mošnjo; 62 slovenski slovničar, jezikoslovec; 64 gora v Karavankah; 66 kot pri 64 vodor.; 68 grška sveta gora; 70 mrtvoud; 71 ena najmodernejših vojni iznajdb; 73 mesto v Jadranskem primorju; 75 kopaljski otok pri Benetkah; 77 tujka, ki pomeni »redno, točno«; 79 pomanjševalnica živalske končine; 80 nebesno telo; 81 suha trava; 82

mesto v Rumuniji; 83 cilj, trdna volja; 84 razlika med kosmato in čisto težo; 85 upanje; 86 žitarica.

Navpično: 2 nizko ležeč predel; 3 svetopisemska beseda; 5 vzklík; 6 stari oče; 7 Mojzesov brat; 9 prva »boljša« polovica; 10 judovsko ime; 12 latinski predlog; 13 močno hlapljiva tekočina; 14 trebušna bolezen; 15 manjša tekoča voda; 17 najmanjši delec snovi; 19 konec očenaša; 21 potem, zatem; 23 ne pogost; 24 vrsta cerkvene glasbe; 26 poldrag kamen; 28 kot pri 29 vodor.; 30 reka na Madžarskem; 32 ne visok; 34 hrošč; 36 očka; 38 kot pri 36 navp.; 40 žival mlekarica; 42 oblika nedoločnega zaimka; 44 ljubljanski gledališki igralec; 46 miselni utrinek; 48 znamka avtomobilov; 50 spleteni lasje; 52 skopljena perutnina; 54 zelo mrzel; 56 starogrški slikar; 58 egiptovsko živalsko božanstvo; 60 prostor v gledališču; 63 cunja; 65 vrsta naglasa, ostrivec; 67 mesto v Arabiji; 69 odstavek in korana; 72 večno mesto; 74 žensko ime; 76 ženski osebni zaimek; 78 nebesa.

Deklica, stara 15 let, hčerka revnih slovenskih staršev, dobra in poštena, išče mesto šiviljske učenke v dobri katoliški hiši kjer koli na Koroškem. Govori oba jezika. Naslov v upravi »Koroške kronike«.

„PRAKTIČNI TEČAJ ŠPANSKEGA JEZIKA“

za one, ki se v kratkem nameravajo izseliti. Cena okrog 4 do 5 šilingov. Naročila lahko oddaste v upravi »Koroške kronike«.

Obrtnik

Slovenec, srednjih let, želi spoznati Slovenko. Cenjene dopise na upravo »Koroške kronike« pod značko »Gorenjka«.

Za smeh in dobro voljo

Sramežljivost

Gospod? »Zakaj ste tako blede, gospodična?«

Gospodična: »Pa mi recite kaj takšnega, da bom zardela!«

Pozna jo

Prvi vojak: »Tu ti predstavim svojo sestrično.«

Drugi vojak: »Me veseli, toda ona je bila že tudi moja sestrična.«

Lep poklon

Miha: »Poglej ono »kozo«, ki gre čez cesto proti nama, kako je našemljena.«

Dore: »Nesramež! To je vendar moja za-ročenka.«

Poklon

Ona: »Ali je res, dragi Mirko, da gledam križasto?«

Ob zaključni številki

„Mladega Korotana“

Pravkar je izašla zadnja številka tretje-ga letnika mladinske revije »Mladi Korotan.« Gotovo ne bo odveč, če se ob tem skromnem, a nad vse razveseljivem dogodku malo ponudimo.

»Mladi Korotan« ni pomemben samo kot izredno lepo in pestro urejevan mladinski mesečnik. Njegov pomen je tem večji, ker je bil to dejansko prvi pripomoček za pouk slovenščine v dvojezičnih šolah. Vsled privlačne in preproste vsebine je postal list splošno priljubljen in danes bi pri nas težko našli šoloobveznega otroka, ki ne bi poznal »Mladega Korotana« in ga tudi z veseljem prebiral. Priljubljenost lista med mladino nam jasno kaže rubrika »Pisma naših malčkov«, pod katero je v vsaki številki objavljenih veliko število pisem, ki so jih pisali otroci Stricu Maticu. Tudi število reševalcev ugank se večja od številke do številke.

Z izidom slovenske šolske čitanke za ljudske šole »Naš dom«, je pomen »Mladega Korotana« ostal nezmanjšan. Res, da ga zdaj mnoge šole ne bodo več uporabljale kot učni pripomoček, ostal bo pa še kljub temu dober spremljevalec mladine skozi vse šolsko leto, ker ji bo tudi v bodoče nudil mnogo lepega branja in razvedrila. Verjetno pa bo tudi pri šolskem pouku še potreben, kajti samo ena knjiga postane s časom dolgočasna in se njena vsebina izčrpa, če jo je treba uporabljati nepretrgoma skozi štiri šolska leta.

V interesu šole kakor tudi staršev samih je, da preskrbe otrokom dobrega in poučnega branja ter da jih na ta način navajajo k resnemu delu. Zato bomo zaključili tretji letnik »Mladega Korotana« s sklepom, da v jeseni ne bo na Koroškem nobene hiše s šoloobvezno mladino, ki ne bi prejela »Mladega Korotana«. Dober mladinski list nam je najboljši porok, da bo tudi naša mladina dobra in, enkrat ko doraste, koristen član človeške skupnosti. G.

Mirko: »Nikar ne verjemi! Ti imaš le tako lepe oči, da z enim drugega občuduješ.«

Ženska starost

Pestotnik: »Poznaš ono gospodično tam ob oknu? Koliko je neki stara?«

Prelesnik: »Poznam jo že dvajset let, pa je vedno trideset let stara.«

Kdaj bere romane?

»Kdaj imaš vendar čas brati knjige, ko si sicer tako zaposlen?«

»Kdaj neki! Ko mi žena pravi: V petih minutah bom oblečena; malo potrpi!«

Pri frizerju

K frizerju pride berač in prosí, da bi ga obrili. Brivec prosi, da vzame najslabšo britev. Ko je ravno sredi britja, začne neki pes na dvorišču strašno cviliti. Pa pravi brivec:

»Grem gledat, zakaj ta pes tako cvili.«

»Ni potreba — pravi berač — gotovo ga za »bežji lon« brijejo.«

Precej po kosilu se je spustil navzdol. Ovinke je kar presekaval.

Sredi strmine se je ustavil. Dobrih deset korakov od njega je stal viharnik, deblo z debelimi suhimi vejami, grčaste korenine so se kakor debele žilnate roke zajedale v skopo zemljo.

Klemen je stal in strmel.

Viharnik, samotno drevo, razčesano od strel in nalivov, plazov in valečega se kamenja. Sâmo sredi strmine, brez opore, prepuščeno poletnim viharjem in pomladanskim plazom. Kakor da ima korenine do pekla, tako krčevito se drži na strmini borne zemlje in skalnatih špranj.

»Vsemu se upira in vendar stoji,« sé utrne misel Klemenu. »Razbit je, brez vrha, brez igličevja, vsega oropan, toda ne vda se. Drži se. Plazovi se dele ob njem, ne premakne se in ne upogne.«

In kakor da je videl veliko razodetje, je Klemen zamahnil s klobukom.

»Pozdravljen, brat viharnik! Na svidenje.«

Čudno lahak je odšel po poti. Še dvakrat se je ozrl. Čokati viharnik, zasidran v strmini, je gledal za njim. Od daleč je bil podoban starcu, ki je že videl vse sladkosti in vse bridkosti tega življenja in ga nobena stvar ne more prevarati.

V Begunjah je mislil Klemen iti na pivo, pa se je koj premislil. Skoraj letel je do Lesc. Šele tam se je unesel in se odžejal.

Od Lesc do doma je hodil počasi. Rad bi ohranil v sebi hipe, ki jih je preživel, razdivjano naravo, narahlo pritrkavanje dežja po škrljasti strehi, oprano jutro in viharnika na strmini.

Čudno tih je stopil pred hišo, pozdravil mater in se šel preobleč v svojo sobo.

Zvečer gleda Klemen proti goram.

In mora misliti na viharnika, na samotnega brata, ki je zdaj sam s temo in z vetrom, ki se spušča po strmini.

*

Počitnice so se kar vlekle. Ni jih hotelo biti konca. Kremenc je dvakrat pisal. Da se Klemen nareja, da je zdrav, da je Resnik dobil dva meseca zapora in da so otroci lačni. Ženska sama ne more vsega. Čeprav mož ni prida zaslužil, nekaj je le bilo.

Koritnikovo so spravili v bolnico. Nekopala si je bolezen. Seveda, vlačila se je in prodajala. Nazadnje je reva. Dosti je bil oče kriv.

Vesel in žalosten je Klemen Kremencvih pisem. Kar nima več obstanka. Najraje bi videl, da bi bilo počitnik konec in da bi se vrnil v Ljubljano, da bi spet prišel med ljudi, ki so mu prirasli k srcu.

Za Resnikovo je zbral nekaj po vasi. Župnik Vencel so k vsemu primaknili nekaj kovačev.*

Nato je zanesel zavoj na pošto. Vso svoj ljubezzen je položil vanj.

Resnikovca bo vesela.

Teden ni minil, ko je prišlo pismo, pisano s šolsko pisavo.

Pisal je Resnikov fant, ki je hodil v četrti razred. Otroška pisava in zrele besede.

»Mati mu je narekovala,« je bil srečen Klemen. Velike črke, nerodne, s strahom pisane so govorile s papirja. Klemen je videl Resnikovca, kako sedi za mizo, suha in sklonjena in narekuje.

»Tako zapiši, Ivan, da bo prav.«

Veliko trpljenje je v besedah, velika bolečina, skrita in ograjena. Klemen jo čuti.

Ni slaba ženska Resnikovca. Toda mož ji ne da dihati. Kakor pijavka ji pije kri.

* 1 kovač = 10 dinarjev.

Otroci hirajo. Tudi Resnika to boli in zato je še bolj strupen. Za pse nekateri kupujejo meso, on otrokom ne more kupiti belega kruha.

Klemen ne ve več naprej. Taka razmišljanja ga zmucijo. Vselej se potem zažene v delo, da se mu vsi čudijo. Še Gornik se upira sinovi ihtiti.

»Gospod si, ni prav, da se tako ženeš. Ljudje bodo mislili, da te gonim na delo.«

»Naj mislijo. Moram.«

Klemen se mora vsaj za čas raztresti, pozabiti žgoče misli, ki vstajajo v duši.

Župnik Vencel samo poslušajo in gledajo.

»Saj imaš prav. Vse bi moralo tako biti. Revež si. Stari smo se obleteli. Mladi ste, ki boste utrli nova pota. Veš, na vse bode pripravljen. Ko se boš zagnal, ti bodo metali polena pod noge. Vsi, tudi prijatelji. Hudo je, da smo včasih preveč odtrgani od dobrega sveta, od dobrote, da smo navezani na lagodnost in udobje. Ljudje smo, pa klemo.«

»Čudno potrje je župnikov glas.«

»Nasprotnik, hudič, hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl. Ne pozabi. Ob slamnati bilki se včasih spotakneš. Verjameš?«

Klemen ne ve kaj reči.

Boji se svoje slabosti. Da, tudi ob slamnati bilki se lahko spotakneš.

Kakor kaplja sladkosti kane misel v čašo pelina.

»Če hočeš veliko doseči, se velikemu odreci.«

»Vsemu, Gospod, vsemu.«

Klemen bi najraje vokal.

Viharnik!

Počitnice so se le stekle. Jesen, ki je z dobrim mirom legla na stvarstvo, je umirila tudi Klemena.